

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

OBEČNÁ ČÁST

A Zhodnocení platného právního stavu, včetně zhodnocení současného stavu ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Předkládaný návrh zákona, kterým se mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, představuje poměrně rozsáhlý soubor změn, jejichž hlavním cílem je výrazné posílení ochrany ekologických funkcí zemědělského půdního fondu a vytvoření komplexního legislativního rámce pro ochranu nejen hospodářských, ale také environmentálních funkcí zemědělské krajiny. Současně návrh zákona reaguje na aplikační problémy současné právní úpravy.

Půda má kromě produkční funkce i mnoho mimoprodukčních funkcí. Stávající znění zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, reflektuje ochranu mimoprodukčních funkcí půdy pouze ve velmi omezené míře. Ochrana mimoprodukčních funkcí zemědělské půdy není dostatečně zajištěna, neboť environmentální funkce půdy zákon chrání pouze v rozsahu hydrologických a odtokových poměrů v území. Zákon taktéž nesystémovým způsobem přistupuje ke krajinným prvkům, neboť krajinné prvky považuje za nezemědělské využití zemědělské půdy, pro které je nutno získat souhlas s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu a často též zaplatit odvody za odnětí půdy, přestože se jedná o prostorovou i historickou součást zemědělské krajiny důležitou z hlediska ekologických funkcí půdy. Současně právní úprava neposkytuje dostatečnou oporu účinné kvantitativní ochraně půdy. Zákon taktéž dosud neobsahuje preventivní ustanovení, která by směřovala k předcházení vzniku poškození zemědělské půdy, popřípadě, která by zavazovala vlastníka, nebo osobu oprávněnou zemědělskou půdu využívat, při vzniku závadného stavu bezodkladně činit opatření k nápravě tohoto stavu.

Stávající právní úprava taktéž obsahuje řadu ustanovení, která přináší aplikační problémy. Řada ustanovení není jednoznačná, což platí mimo jiné o ustanoveních přijatých zákonem č. 284/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákona.

Stávající znění zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu se soustředí na ochranu produkčních funkcí půdy, což je zcela nedostačující s ohledem na aktuální potřeby ochrany půdy. Zejména v reakci na dopady probíhající klimatické změny je nezbytné zvýšit ochranu i dalších mimoprodukčních funkcí půdy.

Ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů nezakládá stávající právní úprava s ohledem na svůj věcný charakter žádné rozdíly.

B Odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy, včetně dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů

Hlavním smyslem předkládaného návrhu zákona je zajištění náležité ochrany mimoprodukčních, tedy environmentálních funkcí zemědělské půdy včetně krajinných prvků.

Navrhované změny se nezbytně promítají jak do kvantitativní, tak do kvalitativní složky ochrany zemědělského půdního fondu, tak aby došlo ochraně všech důležitých mimoprodukčních funkcí půdy.

Filtrační funkce půdy umožňuje vstup a průchod vody půdním prostředím a ovlivňuje zásobu a kvalitu podzemních vod. Akumulační a retenční funkce bývá nejčastěji spojována též s vodou, jedná se však o trvalé či dočasné zadržování řady dalších látek v půdním prostředí – živin, solí, kontaminantů apod. Objem vody zadržované ve všech vodních tocích a nádržích v ČR je jen zlomkem objemu, který je na našem území schopna zadržet půda. Pufrační schopnost půdy představuje tlumení změn v půdním prostředí, např. teploty nebo půdní reakce. Transformační funkce umožňuje látkovou přeměnu, zejména dekompozici a mineralizaci organické hmoty. Schopnost půdy zajišťovat rozpad látek a syntézu nových je nejen základem výživy rostlin, ale také hygieny prostředí. V takovém případě lze hovořit o funkci asanační. Transport látek v půdě a krajině je výsledkem transportní funkce. K transportu dochází pomocí transportního média, kterým je nejčastěji voda. Dále je zásadní ochrana funkce půdy jakožto základní složky životního prostředí, neboť půda slouží jako biotop pro rozličné druhy rostlin a živočichů a dále zachování zemědělské půdy podporuje environmentální stabilitu krajiny. Tato funkce půdy je velmi zásadní, neboť v České krajině je možné pozorovat dlouhodobý úbytek počtu druhů rostlin a živočichů, přestože je ochrana biologické diverzity jedním ze strategických cílů České republiky, neboť republika se zavázala dodržovat Úmluvu o biologické rozmanitosti. Zemědělská půda pozitivně působí na stabilizaci místního mikroklimatu, podporuje biodiverzitu, ale slouží i k potlačování některých nežádoucích jevů, především důsledků klimatických změn (extrémní sucha, povodně apod.). Ochrana vyjmenovaných mimoprodukčních funkcí půdy přispěje nejen ke zlepšení ekologického stavu zemědělské půdy, ale celé krajiny jako celku.

Půda je dynamický, stále se vyvíjející živý systém, závisí na ni přežití a prosperita všech suchozemských biologických společenstev, přirozených i umělých. Je přirozenou součástí národního bohatství každého státu. Půdu je proto nutné chránit nejen pro současnou dobu, ale se značným výhledem do budoucna. Kvalita půdy se působením degradačních faktorů zhoršuje. Dochází k významným změnám v důsledku zrychlené eroze, kontaminace z průmyslové výroby, těžby a dopravy, zhutňování půdy, acidifikace. Významné funkce půdy v životním prostředí jsou narušeny. Vystává stále vážnější problém ireverzibilní ztráty plošné výměry půdy, a to se všemi negativními dopady. Zastavěné plochy přispívají k narušování vodního režimu v krajině, včetně rizik zvýšení četnosti a rozsahu povodní, nedostatku vody v prostředí. Zcela jinak působí na odtok vody a její infiltraci louka, pole a zcela jinak plocha zpevněná, zastavěná jako je parkoviště či rozsáhlý skladovací objekt.

K dosažení cílů zákona se navrhované změny musí promítnout do kvantitativní a kvalitativní složky ochrany zemědělského půdního fondu. Nejdůležitější změny jsou uvedeny níže.

Novelizací dochází k úpravě základní definice zemědělského půdního fondu takovým způsobem, aby napříště tato definice lépe reflektovala nejenom produkční, ale i mimoprodukční environmentální hodnotu zemědělské půdy. Za účelem posílení mimoprodukčních funkcí půdy novela také rozšiřuje zásady plošné ochrany zemědělského půdního fondu o bod, který stanovuje povinnost minimalizovat poškozování vyjmenovaných mimoprodukčních funkcí půdy.

Významná část novelizace zákona směřuje k problematice krajinných prvků, respektive zahrnutí krajinných prvků do zemědělské půdy, přičemž se jedná o krajinné prvky ve smyslu

nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů, ve znění pozdějších předpisů. Tato část návrhu je velmi zásadní, neboť významným způsobem přispěje k obnově takzvané mozaiky environmentálně významných krajinných prvků v zemědělské krajině. Jako příklad environmentálních funkcí krajinných prvků lze uvést funkci protierozní, zvýšení retence vody v krajině, podporu zvýšené infiltrace vody či udržení a zvýšení ekologické stability území.

Ve vztahu k dlouhodobě rostoucím problémům dopadů vodní eroze se též jako vhodné protierozní opatření jeví umožnit využít nejkvalitnější půdu zařazenou do I. či II. třídy ochrany dle BPEJ jako plantáž dřevin, a to s ohledem na předpokládané posílení protierozní odolnosti či zlepšení biochemického stavu zemědělské půdy.

Návrh taktéž obsahuje nový institut prohlášení pozemků za pozemky zemědělského půdního fondu, který umožňuje na návrh vlastníka, popř. s jeho souhlasem, zařadit jiné než zemědělské pozemky do zemědělského půdního fondu. Prostřednictvím tohoto institutu orgány ochrany zemědělského půdního fondu (dále jen „ZPF“) získají poprvé nástroj na rozšiřování ZPF. Dochází tak k posílení kvantitativní ochrany ZPF.

K posílení kvantitativní ochrany zemědělského půdního fondu přispívá rozšíření a zpřesnění zásad plošné ochrany zemědělského půdního fondu. Výslovně je upravena zásada, podle které pokud má v nezbytném případě dojít k nezemědělskému využití zemědělské půdy nebo určení zemědělské půdy k nezemědělským účelům v územně plánovací dokumentaci, je třeba upřednostnit zemědělskou půdu na plochách navazujících na zastavěné území.

Dalším významným nástrojem, který směřuje k posílení ochrany rozlohy nejkvalitnější půdy (půdy I. a II. třídy ochrany), je zákaz vymezit tuto půdu v územně plánovací dokumentaci jako plochu pro záměry pro obchod nebo skladování a odejmout ji pro tyto účely ze zemědělského půdního fondu. Současně je v přechodných ustanovení upraveno přechodné období v délce 5 let od nabytí účinnosti tohoto zákona, po dobu jehož trvání lze realizovat tyto záměry, resp. obstarat si k jejich realizaci potřebné povolení, jsou-li umístěny na plochách určených pro obchod nebo skladování, které jsou vymezeny v územně plánovací dokumentaci platné před nabytím účinnosti tohoto zákona.

V současné době zákon neobsahuje výjimku z posuzování záboru zemědělské půdy v procesu přípravy územně plánovací dokumentace, což ve svém důsledku vyvolává nesoulad s právní úpravou územního plánování, neboť se tak u výměrou zanedbatelných ploch dostává nad podrobnost určenou územně plánovací dokumentací. Z tohoto důvodu novela upravuje výjimku z povinnosti vyhodnocovat dopady na ZPF v procesu pořizování územně plánovací dokumentace, podle které se nebudou vyhodnocovat dopady návrhu územního plánu na proluky ve výměře do 2 000 m². Primárně se tato právní úprava dotkne tzv. zbytkových ploch v zastavěném území obce.

V reakci na klimatickou změnu a vývoj nových řešení výroby elektřiny ze slunečního záření vymezuje návrh zákona nový pojem tzv. agrovoltaické výroby elektřiny a stanoví podmínky, za kterých lze záměry agrovoltaické výroby elektřiny realizovat na zemědělské půdě. Tento návrh je v souladu se současným trendem podpory alternativní zdrojů energie v reakci jak na klimatickou změnu, tak na energetickou krizi. Z věcného hlediska je podstatou agrovoltaiky „symbióza“ výroby elektřiny ze slunečního záření a zemědělské produkce. Podmínky realizace agrovoltaiky proto musí zajistit, aby nebyla omezena zemědělská produkce. Obecným východiskem je, že agrovoltaika by měla být pro určité typy zemědělské produkce výhodná

(např. umožnění zastínění rostlin před nadměrným slunečním zářením). Z důvodu zatím velmi malých zkušeností s tímto pojetím výroby elektřiny ze slunečního záření ve světě se navrhuje užší pojetí agrolvoltaické výroby elektřiny. O agrolvoltaickou výrobu elektřiny se jedná pouze, je-li umístěna na pozemcích s vybranými trvalými kulturami, které budou uvedeny v prováděcím právním předpise. Podstatou zvoleného řešení je umožnění umístění agrolvoltaické výroby elektřiny na zemědělskou půdu, a to způsobem, který umožní zachování zemědělské obhospodařování daného pozemku. Zemědělská půda se za účelem realizace agrolvoltaické výroby elektřiny nebude odnímat, neboť jedním z klíčových definičních znaků agrolvoltaiky je, že na pozemcích současně zůstane zachována zemědělská produkce. Toto pojetí směřuje k naplnění základní zásady plošné ochrany zemědělského půdního fondu obsažené v § 4 zákona o ochraně zemědělského půdního fondu, podle které je nutno odnímat jen nejnutnější plochu. Současně je však třeba zachovat základní kontrolu orgánů ochrany zemědělského půdního fondu nad realizací záměrů agrolvoltaických výroben elektřiny, k čemuž by měl sloužit souhlas s realizací záměru agrolvoltaické výroby elektřiny.

Návrh dále obsahuje také úpravu právní úpravy týkající se změny souhlasu s odnětím půdy pro těžbu nerostných surovin ve stanoveném dobývacím prostoru z důvodu ochrany přírody a krajiny tak, aby lépe odpovídal potřebám aplikační praxe a lépe korespondoval s nástroji zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů.

Novelizací taktéž dochází k úpravě odvodů za odnětí půdy, kdy se odvody zvyšují pro záměry obchodu, výroby a skladování, které nenavazují na zastavěné území obce, záměry takzvaně „černých“ staveb, u kterých dochází k následnému povolení, a též dochází ke zvýšení koeficientu třídy ochrany ve všech třídách ochrany. Toto zvýšení odvodů za odnětí si klade za cíl zvýšit finanční tlak za účelem omezení realizace výše uvedených záměrů, které představují významný negativní vliv na zemědělský půdní fond. Dále novelizace navrhuje změny ve faktorech životního prostředí, které budou negativně ovlivněny odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu a které se promítají do konečné výše odvodů. Nově jsou do skupiny faktorů A, které definují faktory životního prostředí negativně ovlivněné odnětím půdy, zařazeny evropsky významné lokality a ptačí oblasti a rovněž dochází k promítnutí nového způsobu členění území národních parků.

V návrhu zákona konečně dochází také k odstranění nejasností a problémů, které vyplynuly z aplikační praxe v průběhu platnosti zákona od roku 1992.

Ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů nezakládá navrhovaná právní úprava s ohledem na svůj věcný charakter žádné rozdíly.

C Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Stávající znění zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu se soustředí na ochranu produkčních funkcí půdy, což je zcela nedostačující s ohledem na aktuální potřeby ochrany půdy a trvale rostoucí hodnotu zemědělské půdy z pohledu veřejných zájmů. Půda slouží též k potlačování některých nežádoucích jevů, především důsledků změny klimatu (dlouhodobé sucho, povodně apod.). Zejména v reakci na dopady probíhající klimatické změny je nezbytné zvýšit ochranu i dalších mimoprodukčních funkcí půdy.

Nezbytnost navrhovaných změn plyne mimo jiné ze těchto dokumentů:

- Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR (první aktualizace strategie pro období 2021–2030 byla schválena usnesením vlády č. 785 ze dne 13. září 2021)
- Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050 schválena usnesením vlády č. 21 dne 11. 1. 2021,
- Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie EU pro půdu do roku 2030. Využití přínosů zdravé půdy pro lidi, potraviny, přírodu a klima. COM(2021) 699 Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy. COM(2020) 381 final Programové prohlášení vlády z 6. 1. 2022.

Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR stanovuje jako specifický cíl 1 v reakci na hlavní projevy změny klimatu v ČR, že: *„Je zajištěna ekologická stabilita a poskytování ekosystémových služeb v zemědělské krajině s důrazem na omezení degradace i záboru půdy a posílení přirozeného vodního režimu“ a dále specifický cíl 4 stanovující: „Je výrazně posílena resilience lidských sídel včetně jejich veřejné a zelené infrastruktury s důrazem na ochranu lidského zdraví“.* Příloha č. 1 této strategie v bodu 4_22.2 uvádí jako opatření specifického cíle 4: *„Zajistit omezení nadměrného nenávratného záboru zemědělské půdy vlivem urbanizace“.*

Rostoucí hodnotu zemědělské půdy dále reflektuje Státní politika životního prostředí České republiky 2030 s výhledem do 2050 z prosince 2020 (schválena usnesením vlády č. 21 dne 11. 1. 2021.), která ve specifickém cíli 3.1.2 uvádí, že: *„Trvalé odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu, zejména v okolí velkých měst, a její přeměna na nepropustné povrchy je v ČR dlouhodobým problémem, který se v posledních letech daří pouze zpomalit. Pro zajištění přiměřené potravinové i energetické soběstačnosti je nezbytně nutné udržet strategickou výměru kvalitní zemědělské půdy. Je potřeba nadále usilovat o snižování úbytků zemědělské půdy úpravou legislativy, popř. ekonomických nástrojů, a přednostním využíváním pozemků brownfieldů bez významné přírodní hodnoty území“.*

Danou problematiku taktéž reflektuje programové prohlášení vlády z ledna 2022, které uvádí, že: *„Omezíme degradaci půdy a zpomalíme úbytek zemědělského půdního fondu. V roce 2022 předložíme novelu zákona o ochraně zemědělského půdního fondu s cílem začlenění krajinných prvků do zemědělské krajiny, zpřísnění záborů kvalitní zemědělské půdy a podpory přirozené obnovy území po těžbě nerostných surovin. Vyhodnotíme účinnost protierozní vyhlášky a v návaznosti na to přijmeme další legislativní opatření pro zlepšení ochrany půdy před erozí vč. zohlednění větrné eroze.“* či *„Jednoznačnou prioritou je zadržování vody v krajině a obnova přirozeného vodního režimu. Z evropských i národních dotačních programů budeme podporovat zejména systém menších a středně rozsáhlých opatření ke zlepšení retenčních schopností krajiny. Podpoříme tisíce projektů obnovy mokřadů, tůní, malých vodních nádrží a niv, péče o cenné biotopy, výsadby zeleně, zlepšení prostorové a druhové skladby lesů či revitalizace vodních toků a jejich zprůchodnění pro migraci ryb“.*

Dále lze poukázat na existenci strategického dokumentu *„Strategie EU pro půdu do roku 2030 Využití přínosů zdravé půdy pro lidi, potraviny, přírodu a klima“*, který ve vazbě na erozi zemědělské půdy uvádí jako střednědobý cíl: *„Bojovat proti desertifikaci, obnovovat degradovanou půdu, včetně půdy postižené desertifikací, suchem a záplavami, a usilovat o dosažení světa s neutrální degradací půdy“.*

Problematika agrovoltaiky má svůj myšlenkový základ ve strategickém dokumentu „*Strategie „od zemědělce ke spotřebiteli“ pro spravedlivé, zdravé a ekologické potravinové systémy*“, který vyzývá k „*omezení environmentální a klimatické stopy potravinového systému EU a posílení jeho odolnosti, zajištění potravinového zabezpečení s ohledem na změnu klimatu (...) a vedení globální transformace směrem ke konkurenceschopné udržitelnosti od zemědělce ke spotřebiteli a využití nových příležitostí.*“ Tento dokument rovněž poukazuje na potenciál farem pro výrobu elektřiny s využitím fotovoltaických panelů.

S ohledem na výše uvedené tedy lze oprávněně konstatovat, že strategické dokumenty, ale i praktická potřeba reagovat na dopady probíhající klimatické změny prostřednictvím zvýšení ochrany environmentálních funkcí zemědělské půdy, vyvolávají potřebu takové novelizace zákona, která adekvátním způsobem zareaguje na výše uvedenou problematiku.

D Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Navrhovaná právní úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky.

V kontextu navrhované právní úpravy jsou relevantní zejména čl. 2 odst. 3 a 4 Ústavy ČR, resp. čl. 2 odst. 2 a 3 a čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, vyjadřující zásadu enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí na jedné a zásadu legální licence na druhé straně. Navrhovaná právní úprava je s uvedenými premisami v souladu, když formou zákona jsou na jedné straně vymezovány kompetence příslušných orgánů státní správy v dotčených oblastech, na druhé straně jsou ukládány povinnosti dalším subjektům.

Navrhovanou právní úpravou dochází k naplňování článku 7 Ústavy ČR, když jejím předmětem jsou opatření směřující k ochraně přírodního bohatství, v tomto případě konkrétně k ochraně půdy.

Opatření obsažená v navrhované právní úpravě nacházejí oporu v článku 35 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, když zákonnou formou jsou nastaveny limity některých činností v krajině s cílem zamezit ohrožování a poškozování životního prostředí v důsledku působení degradované zemědělské půdy. V této souvislosti je navrhovaná právní úprava v souladu i s již zmiňovaným článkem 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, který připouští určitá omezení výkonu vlastnického práva v zájmu ochrany přírody a životního prostředí.

Ustanovení upravující povinnosti vlastníků půdy jsou v souladu s článkem 4 odst. 1 a s článkem 11 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (Povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod; vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněnými obecnými zájmy. Jeho výkon nesmí poškozovat lidské zdraví, přírodu a životní prostředí nad míru stanovenou zákonem.).

Návrh změn, které se týkají ustanovení upravující poměrování veřejných zájmů v případě záboru nejkvalitnějších zemědělských půd je v souladu s článkem 7 Ústavy ČR (Stát dbá o šetrné využívání přírodních zdrojů a ochranu přírodního bohatství.).

Návrh změn ustanovení týkajících se odvodů za odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu jsou v souladu s článkem 11 odst. 5 Listiny základních práv a svobod (Daně a poplatky lze ukládat jen na základě zákona.).

Ustanovení upravující kompetence správních úřadů jsou v souladu s článkem 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (Státní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví.).

E Zhodnocení slučitelnosti navrhované právní úpravy s předpisy Evropské Unie, judikaturou soudních orgánů Evropské unie nebo obecnými právními zásadami práva Evropské unie, popřípadě s legislativními záměry a s návrhy předpisů Evropské unie

Návrh zákona je plně slučitelný s právními předpisy EU, judikaturou soudních orgánů EU, jakož i s obecnými právními zásadami práva EU. Právo Evropské unie se na vztahy, jež jsou předmětem právní úpravy, nevztahují. Oblast ochrany půdy není dosud právem EU řešena. Návrhem zákona nejsou do právního řádu České republiky transponovány ani adaptovány žádné závazky plynoucí z práva EU.

Navrhovaná právní úprava směřuje k dosažení cílů stanovených v dokumentu Evropské komise „*Strategie EU pro půdu do roku 2030. Využití přínosů zdravé půdy pro lidi, potraviny, přírodu a klima*“. Tento dokument uvádí, že 70 % evropské půdy není v dobrém stavu, strategie proto přináší konkrétní opatření pro ochranu, obnovu a udržitelné využívání. Nově představená strategie stanovuje rámec s konkrétními opatřeními pro ochranu, obnovu a udržitelné využívání půdy a navrhuje soubor dobrovolných a právně závazných opatření. Strategie je úzce propojena a funguje v součinnosti s ostatními politikami EU vyplývajícími ze Zelené dohody pro Evropu a vyzývá k zajištění stejné úrovně ochrany půdy, která existuje na evropské úrovni pro vodu, mořské prostředí a ovzduší. Cílem strategie je zvýšit půdní uhlík v zemědělské půdě, bojovat proti dezertifikaci, obnovit degradovanou půdu a zajistit, aby do roku 2050 byly všechny půdní ekosystémy ve zdravém stavu.

F Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, jimiž je Česká republika vázána

Mezinárodní smlouvy, jimiž je Česká republika vázána, se na oblast řešenou návrhem přímo nevztahují. Navrhovaná právní úprava není v rozporu s Úmluvou OSN o desertifikaci.

Navrhovaná právní úprava přispívá k naplňování mezinárodních závazků ČR, neboť návrh novelizace přispívá rovněž k naplňování cílů Úmluvy o biologické rozmanitosti (ČR je smluvní stranou Úmluvy ode dne 3. března 1994; Úmluva byla publikována sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 134/1999 Sb.) a Úmluvy o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť (ČR je smluvní stranou tzv. Bernské úmluvy od 1. 6. 1998; Bernská úmluva byla publikována sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 107/2011 Sb. m. s.) i naplňování jednotlivých rozhodnutí smluvních stran přijatých na jejich základě.

Návrh zákona je rovněž v souladu s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, publikovanou sdělením Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., zejména s jejím článkem 7, který pojednává o zákazu trestu bez zákona. Návrh zákona vymezuje skutkové podstaty přestupků a stanoví sankce za jejich spáchání.

G Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, ostatní veřejné rozpočty, na podnikatelské prostředí České republiky, dále sociální dopady, včetně dopadů na rodiny a dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny, a dopady na životní prostředí

V souvislosti s novelou dojde k navýšení administrativní zátěže orgánů ochrany ZPF na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, a to celkem o 12,1 mil. Kč/rok, avšak není žádáno o navýšení příspěvku na výkon státní správy. Předpokládaný termín účinnosti novely zákona je stanoven na 1. 1. 2024. Nárůst administrativní činnosti představuje pouze velmi omezený dopad na orgány ochrany zemědělského půdního fondu na úrovni obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, neboť návrh zákona o jednotném environmentálním stanovisku, který je v současné době projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR (sněmovní tisk č. 328/00) s předpokládanou účinností 1.7.2023 předpokládá přesun části administrativní zátěže spojené s posuzováním žádostí o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu z úrovně obecních úřadů obcí s rozšířenou působností na úroveň krajských úřadů. S ohledem na výše uvedené lze tedy konstatovat, že přestože projednávanou novelou zákona o ochraně ZPF dojde k dílčímu navýšení administrativní zátěže orgánů ochrany ZPF na úrovni OPR, tak celková administrativní zátěž bude snížena, tudíž není žádáno o navýšení příspěvku na výkon státní správy v souvislosti s touto novelou.

Novelou současně dojde k navýšení příjmů státního rozpočtu o 220 mil. Kč, rozpočtu Státního fondu životního prostředí České republiky o 60 mil. Kč a rozpočtů obcí z odvodů o 120 mil. Kč za odnětí zemědělské půdy ze ZPF, přičemž závěrečná zpráva RIA předpokládá navýšení odvodů za odnětí půdy na celkovou hodnotu 867 mil. Kč (viz níže tabulka č. 22 závěrečné zprávy RIA). Zmiňované navýšení příjmů z odvodů za odnětí půdy ze ZPF bude částečně redukováno z důvodu zákazu odnětí půd I. a II. třídy ochrany pro účely záměrů pro obchod nebo skladování, jakož i z důvodu rozšíření okruhu situací, u kterých se nestanoví odvody za trvale odňatou půdu.

Tabulka 22 Současná a odhadovaná výše odvodů za odnětí půdy ze ZPF na základě novely zákona

Třída ochrany půdy	Současný stav			Stav po novele					
				Plocha bez záměrů pro obchod a skladování			Záměry pro obchod a skladování		
	Výměra odnímané půdy ze ZPF (ha)	Cena za půdu (Kč/m ²)	Odvody za odnětí půdy ze ZPF dle současně platného zákona ¹ (tis. Kč)	Odhad výměry odnímané půdy ze ZPF ² (ha)	Cena za půdu (Kč/m ²) ³	Odhad odvodů za odnětí půdy ze ZPF dle nové sazby zákona	Odhad výměry odnímané půdy ze ZPF ²	Cena za půdu (Kč/m ²) ³	Odhad odvodů za odnětí půdy ze ZPF dle nové sazby zákona
I.	168	108	203 045	129	132	190 714	0	-	0
II.	175	72	140 686	146	96	156 979	0	-	0
III.	195	24	52 537	152	30	51 072	76	300	228 000
IV.	206	18	41 600	179	24	48 115	47	240	112 800
V.	143	18	28 829	133	24	35 750	18	240	43 200
Celkem	887	-	466 697	739	-	482 630	141	-	384 000
Odvody celkem	466 697			866 630					

Navrhovaná právní úprava nebude mít žádné dopady na rodiny ani sociální dopady, včetně dopadů na specifické skupiny obyvatel, zejména osoby sociálně slabé, osoby se zdravotním postižením a národnostní menšiny.

Podrobnější informace obsahuje Závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA).

H Zhodnocení dopadů navrhovaného řešení ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů

Navrhovaná právní úprava nebude působit žádné dopady ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů. Návrh zákona upravuje některé nové správní postupy. Pro účely zajištění průběhu těchto postupů (v převážné většině případů se bude jednat o vydávání závazného stanoviska ve smyslu správního řádu, ojedinele o správní řízení), bude docházet ke shromažďování osobních údajů fyzických osob v postavení žadatelů, nebo fyzických osob, které jednají za právnickou osobu, pro kterou se o povolení žádá. Tyto údaje jsou vyžadovány pouze za účelem zajištění průběhu vedeného správního řízení, resp. za účelem vydání závazného stanoviska, tj. identifikace žadatele a zjištění jeho kontaktních údajů. Osobní údaje jsou vyžadovány v rozsahu nepřekračujícím obecné náležitosti žádosti podle zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu. Rozsah údajů tedy odpovídá údajům shromažďovaným již podle stávající právní úpravy. Navrhovaná právní úprava je tak v souladu se zákonem č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

I Zhodnocení korupčních rizik

S navrhovanou právní úpravou nejsou spojená žádná zvýšená korupční rizika. Navrhovaný zákon je svým rozsahem přiměřený množině vztahů, které jsou předmětem právní úpravy v něm obsažené.

Výkon veškerých rozhodovacích pravomocí probíhá ve standardním správním řízení, popř. se využívá forma závazného stanoviska nebo vyjádření podle správního řádu, přičemž navrhovaný zákon nestanoví žádné odchylky od jeho právní úpravy obsažené ve správním řádu.

Jsou tedy nastaveny dostatečné mechanismy účinné obrany proti rozhodnutím vydávaným podle tohoto zákona v podobě řádných a mimořádných opravných prostředků proti správním rozhodnutím, včetně možnosti soudní ochrany.

J Zhodnocení dopadů na bezpečnost nebo obranu státu

Navrhovaná právní úprava nemá dopad na bezpečnost nebo obranu státu.

K Zhodnocení dopadů ve vztahu k zásadám digitálně přívětivé legislativy

Navrhovaná právní úprava se nedotýká oblasti digitální agendy.

ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K části první – Změna zákona o ochraně zemědělského půdního fondu (ZOZPF)

K čl. I

K bodu 1 [§ 1 odst. 1 ZOZPF]

Jedná se úpravu základní definice zemědělského půdního fondu, která přesněji reflektuje přístup k zemědělskému půdnímu fondu, jakožto základní a nenahraditelné složce životního prostředí. Jako takový je v zájmu celé společnosti hoden mimořádné ochrany a péče.

K bodu 2 [§ 1 odst. 2 ZOZPF]

Změna definice zemědělské půdy je klíčová pro dosažení jednoho z hlavních účelů novely – podpory větší diverzity zemědělské krajiny a zvýšení její ekologické stability, a to prostřednictvím umožnění existence krajinných prvků na zemědělské půdě. Tyto prvky plní řadu ekologických funkcí, zejména protierozní (ochrana před vodní i větrnou erozí) a hydrologickou (ochrana před suchem, zadržování vody v krajině). Současně krajinné prvky přispívají k ochraně biodiverzity krajiny, neboť tyto krajinné prvky budou sloužit jako stanoviště pro rozličné druhy rostlin a živočichů. Krajinné prvky jako meze či remízky jsou faktickou i historickou součástí zemědělské krajiny.

Krajinné prvky definované v nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle užitelských vztahů na zemědělské půdě jsou považovány za součást zemědělské půdy. Z tohoto důvodu nebude nezbytné pro jejich realizaci půdu odnímat či měnit její druh. Jedná se o následující prvky v krajině, pokud se nachází na zemědělské půdě: 1. meze, 2. terasy, 3. travnaté údolnice, 4. skupiny dřevin, 5. stromořadí, 6. solitérní dřeviny, 7. příkopy a 8. mokřady.

Nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití, limituje krajinný prvek „skupina dřevin“ nejvyšší možnou výměru 3 000 m². S ohledem na tento limit nedojde k situaci, kdy by se fakticky vytvářely rozsáhlé lesní porosty pod záminkou krajinného prvku.

Evidované ekologicky významné prvky jsou zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů osvobozeny od daně z nemovitých věcí (srov. § 4 písm. k)). Krajinný prvek je druhem ekologicky významného prvku. Navíc, jelikož všechny krajinné prvky ve smyslu nařízení vlády o stanovení podrobností evidence využití půdy podle užitelských vztahů budou přímo součástí zemědělské půdy, nebude nutné odnímat tuto půdu ze ZPF a platit odvody za odnětí. Jedná se tedy o významnou finanční motivaci pro vlastníka nebo jiné osoby, které jsou oprávněné tuto zemědělskou půdu užívat, která přispěje k realizaci těchto prvků v krajině.

K bodu 3 [§ 1 odst. 5 ZOZPF]

V současné právní úpravě nemá orgán ochrany ZPF možnost rozhodnout o zařazení pozemku do zemědělského půdního fondu, fakticky tak zákon obsahuje pouze nástroje k odnímání půdy ze zemědělského půdního fondu, nikoliv k jeho rozšiřování. Navrhované ustanovení tento nový nástroj zavádí, čímž současně dochází k systémovému sjednocení v přístupu k ZPF ve srovnáním s přístupem k pozemkům určeným k plnění funkce lesa (dále jen „PUPFL“), neboť

právě zákon č. 289/1995 Sb., o lesích a o změně některých zákonů (lesní zákon) v ustanovení § 3 odst. 4 obsahuje nástroj k prohlášení pozemku za PUPFL.

Zahrnutím do ZPF se pozemek dostává do režimu ochrany podle zákona o ochraně ZPF – podstatou je v tomto ohledu posouzení faktické charakteristiky pozemku. Orgán ochrany ZPF bude rozhodovat na základě skutečného stavu pozemků, který zjistí prostřednictvím terénního šetření. Podstatou tohoto terénního šetření bude zjištění, zda daný pozemek je zemědělsky obhospodařován nebo s ohledem na svůj charakter je vhodný pro zemědělské obhospodařování podle ustanovení § 1 odst. 2 zákona. V případě, že žadatel požádá pouze o změnu části pozemku, tak bude muset spolu se samotnou žádostí předložit též geometrický plán, který objektivně zachytí požadovanou část pozemku.

Pro vlastníka může být motivací pro změnu ostatní plochy na zemědělskou půdu výrazně nižší daňové zatížení. Z pohledu veřejných zájmů je žádoucí, že dojde k zahrnutí pozemků naplňujících definici druhu pozemku zemědělského půdního fondu pod ochranu zákona.

Ustanovení jiných právních předpisů (například lesního zákona, zákona o ochraně přírody a krajiny, popř. stavebního zákona) nejsou tímto nástrojem dotčena. Například orgány ochrany přírody jsou v řízeních podle jiných právních předpisů, v nichž mohou být dotčeny zájmy chráněné zákonem o ochraně přírody a krajiny, vždy dotčenými orgány (srov. § 90 odst. 15 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů). Ke změně druhu pozemku může být požadováno také rozhodnutí podle stavebního zákona.

K bodu 4 [§ 3 odst. 1 ZOZPF]

Jedná se o stanovení nové zásady ochrany zemědělské půdy ve vztahu ke stanovení povinnosti zajištění ochrany zemědělské půdy a taktéž stanovení povinnosti předcházet znehodnocování zemědělské půdy. Smyslem stanovení nové zásady je faktické rozdělení zásad na dva stupně, kdy první stupeň v odstavci 1 stanovuje povinnost ochrany a taktéž povinnost předcházení znehodnocování zemědělské půdy, a to v rámci prevence, na kterou nebudou navázány sankce – jedná se tedy o vyjádření zásady ochrany zemědělské půdy, jakožto naplnění veřejného zájmu na ochraně zemědělského půdního fondu. Samotné zákazy, na které jsou navázány sankce, jsou uvedeny v odstavci 2 tohoto ustanovení.

V dané věci se jedná o přístup, který je taktéž aplikován v zákoně č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon).

K bodům 5 a 10 [§ 3 odst. 2 písm. a) a § 3 odst. 3 ZOZPF]

Z legislativně-technických důvodů došlo k přesunutí definice indikačních hodnot do samostatného § 3 odst. 3 ZOZPF. Současně dochází také k upřesnění právní úpravy tak, aby se vztahovala nejen na zvířata, ale i na volně žijící živočichy (např. hmyz).

K bodu 6 a 10 [§ 3 odst. 2 písm. b) a § 3 odst. 4 ZOZPF]

Z legislativně-technických důvodů došlo k vyčlenění podrobnější úpravy týkající se protierozní ochrany do samostatného § 3 odst. 4 ZOZPF. Navrhovaná úprava zpřesňuje definici přípustné míry erozního ohrožení, zejména zakotvuje využití aplikace protierozní kalkulačka k jejímu zjišťování. Přípustná míra erozního ohrožení a způsob jejího výpočtu, se kterým pracuje aplikace protierozní kalkulačka, jsou stanoveny vyhláškou č. 240/2021 Sb., o ochraně zemědělské půdy před erozí.

K bodu 8 [§ 3 odst. 2 písm. d) ZOZPF]

Vypuštění textu „narušováním erozí“ představuje legislativně-technickou úpravu reflektující skutečnost, že zákaz ohrožování půdy erozí je obsažen již v § 3 odst. 2 písm. b) ZOZPF.

K bodům 7, 9 a 11 [§ 3 odst. 2 písm. c) a e), § 3 odst. 5 ZOZPF]

Z legislativně-technických důvodů došlo k přesunutí zákazu dosud obsaženého samostatně v § 3 odst. 2 (v platném znění) mezi ostatní zákazy uvedené v § 3 odst. 2 ZOZPF (v navrhovaném znění).

K bodu 12 [§ 3 odst. 6 písm. b) ZOZPF]

Navrhovanou změnou dochází ke sjednocení s terminologií používanou v ustanovení § 3a odst. 4 zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství, na který je v tomto ustanovení odkazováno.

K bodu 13 [§ 3 odst. 7 ZOZPF]

Doposud zákon neumožňoval umisťovat plantáže dřevin na nejkvalitnější půdu zařazenou do I. či II. třídy ochrany dle BPEJ z důvodu ochrany fyzikálních vlastností půdy.

Nicméně právě plantáže dřevin mohou přispět k vyšší odolnosti zemědělské půdy vůči erozní události. Plantáže dřevin na zemědělské půdě představují přínos, např. pro chlazení krajiny, zadržování srážek a vody v krajině, zvyšování biodiverzity krajiny, zvyšování odolnosti půdy před vodní i větrnou erozí a kvality půdy včetně zvyšování obsahu (sekvestraci) uhlíku a humusu v půdě, což lze považovat za velmi zásadní přínos z pohledu půdní biochemie či kvality půdy. Eroze je přitom dlouhodobě rostoucí problém, přičemž v současné době je 60 % zemědělské půdy potenciálně ohroženo vodní erozí.

K bodu 14 [§ 3 odst. 8 a 9 ZOZPF]

Z legislativně-technických důvodů dochází k přesunu právní úpravy týkající se plantáží na zemědělské půdě do samostatného ustanovení § 8b ZOZPF (v navrhovaném znění).

K bodu 15 [§ 3a odst. 1, § 3a odst. 2 a § 3a odst. 4 ZOZPF]

Vodní tok je definován v § 43 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách jako povrchová voda. To znamená, že sedimenty nemohou být ve vodním toku, ale jen v jeho korytě.

K bodům 16 a 19 [§ 3a odst. 1, § 3a odst. 2 písm. c) a § 3a odst. 3 ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, která nahrazuje dříve používaný výraz „zvláštní právní předpis“ výrazem „jiný právní předpis“.

K bodu 17 [§ 3a odst. 1 ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu týkající se pouze poznámky pod čarou č. 29, která v důsledku pozdějších změn zákona obsahovala nesprávný odkaz na zákon č. 159/2009 Sb. Ponechán je pouze správný odkaz na vyhlášku o používání sedimentů na zemědělské půdě.

K bodu 18 [§ 3a odst. 2 písm. a) ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, jejímž účelem je zvýšení srozumitelnosti textu ustanovení.

K bodu 20 [§ 3c ZOZPF]

K odstavcům 1 a 2

Nové ustanovení odstavce 1 je preventivního charakteru a zakotvuje základní preventivní povinnosti osoby, která na půdě hospodaří, tj. vlastníka nebo jiné osoby (zpravidla nájemce, pachtýře, ale také osoby oprávněné z věcného břemene apod.) předcházet ohrožování, poškozování a znečišťování půdy.

Odstavec 2 navazuje na odstavec 1. Pokud dojde k závadnému stavu, tedy zejména k ohrožení, poškození nebo znečištění půdy, je oprávněný uživatel půdy povinen zjednat nápravu. Toto ustanovení důsledně promítá princip odpovědnosti původce, a to v návaznosti na princip prevence zakotvený v odstavci 1. Zároveň směřuje ke snížení byrokratické zátěže, neboť v situaci, kdy subjekt sám přijme taková opatření, orgán ochrany zemědělského půdního fondu nebude muset stanovovat nápravná opatření prostřednictvím rozhodnutí o opatření k nápravě. Podobný mechanismus je zakotven v řadě předpisů práva životního prostředí (např. v ustanovení § 32 lesního zákona).

K odstavcům 3 a 4

Navazující třetí odstavec se uplatní v případě, kdy došlo ke vzniku závadného stavu a zároveň nedošlo ke zjednání nápravy podle odstavce 2. Jedná se o úpravu dosavadního ustanovení § 3c odstavec 1, které umožňuje přijetí nápravných opatření.

Navrhované ustanovení odstavce 4 vychází z dosavadního ustanovení § 3c odst. 2, které upravuje jednotlivá opatření k nápravě. Navíc oproti stávající právní úpravě je nově upraveno opatření k nápravě, které směřuje k nápravě erozního ohrožení půdy. Dosavadní právní úprava (zákon i vyhláška č. 240/2021 Sb., o ochraně zemědělské půdy před erozí) v případě ohrožení zemědělské půdy erozí neumožňovala uložení nápravného opatření, nápravné opatření si podle dosavadní úpravy volil původce závadného stavu sám. Tuto možnost má samozřejmě nadále (viz výše ustanovení § 3d odst. 2), nicméně v případě jeho nečinnosti, resp. přijetí nedostatečných opatření, ukládá nápravná opatření orgán ochrany zemědělského půdního fondu. Podle písmene a) může původci přímo uložit, aby vypracoval plán opatření ke snížení erozního ohrožení, předložil jej a poté podle něj postupoval (podrobnosti stanoví vyhláška č. 240/2021 Sb., o ochraně zemědělské půdy před erozí).

Orgán ochrany zemědělského půdního fondu uloží povinnost vypracovat plán opatření ke snížení erozního ohrožení formou opatření k nápravě až v případě, kdy zemědělský subjekt bude podle protierozní vyhlášky povinen vytvořit plán opatření ke snížení erozního ohrožení a hospodařit podle něj, ale v rozporu s touto povinností tento plán nevytvoří. Mělo by se jednat o ojedinělé případy. Nápravné opatření bude uloženo formou rozhodnutí o stanovení opatření k nápravě vydaném ve správním řízení. Obsahem rozhodnutí bude povinnost předložit plán opatření ve stanoveném termínu včetně povinnosti následně podle tohoto plánu hospodařit. Plán opatření sestaví samotný zemědělský subjekt na základě svých hospodářských potřeb. Lhůty pro splnění povinnosti se stanoví přímo v rozhodnutí, kterým bude nápravné opatření uloženo. Délka lhůty bude určena podle povahy ukládaného opatření.

K odstavcům až 5 až 8

Navrhovaná právní úprava přebírá dosavadní právní úpravu obsaženou v ustanovení § 3c odst. 3 až 6. V § 3c odst. 6 došlo k doplnění orgánů státní správy myslivosti mezi okruh orgánů, které by měly být vyrozuměny o překročení indikačních hodnot ve vztahu k ohrožení zdraví zvířat, a to s ohledem na to, že překročení indikačních hodnot některých látek se může týkat i následné intoxikace zvěře.

K bodu 21 [§ 4 odst. 1 a 2 ZOZPF]

K odstavci 1

Dochází k upřesnění terminologie prvního odstavce ustanovení tak, aby bylo zcela zjevné, že zásady plošné ochrany zemědělského půdního fondu je nutno aplikovat jak ve fázi pořizování územně plánovací dokumentace, tak ve fázi posuzování konkrétního záměru na zemědělské půdě. Danou úpravou dochází k odstranění výkladové nejasnosti. Navrhovaná právní úprava je v souladu s dosavadní judikaturou k této problematice.

K odstavci 1 písm. b)

Navrhované ustanovení cílí na omezení nežádoucího rozšiřování zástavby do volné krajiny a na co největší kompaktnost zástavby. Navrhované ustanovení představuje samostatnou zásadu bez přímé vazby (či vztahu subsidiarity) k zásadě podle písm. a). Bez ohledu na to, zda se v řešeném území nachází potenciálně využitelné zastavitelné plochy podle písmene a), musí být v konkrétním případě sledováno i to, zda odnímaná zemědělská půda navazuje na zastavěné území. Navrhovaná úprava si klade za cíl minimalizovat narušení přírodních ekosystémů ve volné krajině realizací záměru takzvaně na „zelené louce“ prostřednictvím preferovaného rozvoje ve vazbě na stávající zástavbu.

K odstavci 1 písm. h)

Zákon v současné podobě reflektuje ochranu mimoprodukčních funkcí půdy pouze v rámci ochrany hydrologických a odtokových poměrů v území. V reakci na dopady probíhající klimatické změny je nutno zvýšit ochranu mimoprodukčních funkcí půdy, a to přímo v plošných zásadách ochrany zemědělské půdy, neboť právě tyto zásady jsou základem posuzování při návrhu záboru zemědělské půdy v procesu územního plánování dle § 5 odst. 2 zákona či samotného odnětí půdy ve smyslu ustanovení § 9 odst. 8 zákona. Při posuzování dopadů záměru na mimoprodukční funkce půdy v území se bude postupovat analogicky se současným posuzováním dopadů záměru na hydrologické a odtokové poměry v území. Předmětem vyhodnocení dopadů realizace záměru na mimoprodukční funkce půdy v krajině tedy bude individuální posouzení navrženého záměru založené na dostupných podkladech, přičemž orgán ochrany zemědělského půdního fondu do svého stanoviska uvede úvahy, které ho vedly k vyslovení daného závěru posouzení, aby byla zajištěna přezkoumatelnost postupu orgánu.

Filtrační funkce půdy umožňuje vstup a průchod vody půdním prostředím a ovlivňuje zásobu a kvalitu podzemních vod. Akumulační a retenční funkce bývá nejčastěji spojována též s vodou, jedná se však o trvalé či dočasné zadržování řady dalších látek v půdním prostředí – živin, solí, kontaminantů apod. Objem vody zadržované ve všech vodních tocích a nádržích v ČR je jen zlomkem objemu, který je na našem území schopna zadržet půda. Pufrační schopnost půdy představuje tlumení změn v půdním prostředí, např. teploty nebo půdní reakce. Transformační funkce umožňuje látkovou přeměnu, zejména dekompozici a mineralizaci organické hmoty. Schopnost půdy zajišťovat rozpad látek a syntézu nových látek je nejen základem výživy rostlin, ale také hygieny prostředí. V takovém případě lze hovořit o funkci asanační. Transport látek v půdě a krajině je výsledkem transportní funkce. K transportu dochází pomocí transportního média, kterým je nejčastěji voda. Dále je zásadní ochrana funkce půdy jakožto základní složky životního prostředí, neboť půda slouží jako biotop pro rozličné druhy rostlin a živočichů a dále zachování zemědělské půdy podporuje environmentální stabilitu krajiny. Tato funkce půdy je velmi důležitá, neboť v České krajině je možné pozorovat dlouhodobý úbytek počtu druhů rostlin a živočichů, přestože je ochrana

biologické diverzity jedním ze strategických cílů České republiky (kromě jiného je ČR i smluvní stranou Úmluvy o biologické rozmanitosti). Zemědělská půda pozitivně působí ke stabilizaci místního mikroklimatu, podporuje biodiverzitu, ale slouží i k potlačování některých nežádoucích jevů, především důsledků klimatických změn (extrémní sucha, povodně apod.). Ochrana vyjmenovaných mimoprodukčních funkcí půdy přispěje nejen ke zlepšení ekologického stavu zemědělské půdy, ale také ke zlepšení stavu krajiny jako celku.

K odstavci 2

Navrhované ustanovení reaguje na výkladové problémy, které se objevují v praxi. Dosavadní právní úprava definuje nezbytnost pouze prostřednictvím demonstrativního výčtu, absentuje základní vymezení kritérií posuzování nezbytnosti. Navrhovaná právní úprava proto zpřesňuje kritéria nezbytnosti, která musí vždy zohlednit a individuálně posoudit charakter záměru a taktéž navrhovanou výši záboru zemědělské půdy. Nové vymezení nezbytnosti zohledňuje skutečnost, že součástí posuzování záměru bude též vyhodnocení, zda se jedná o záměr, který svým dopadem vyžaduje vyhodnocení na širším administrativním území, a to s ohledem na předpokládané dopady při jeho realizaci. V takovém případě bude muset právě orgán ochrany ZPF odůvodnit, na jakém základě došel k takovému záměru, důkazní břemeno je tedy na jeho straně.

Doplněním požadavku na posouzení nezbytnosti určení zemědělské půdy k jinému než zemědělskému účelu také s ohledem na „případnou nepřemístitelnost“ záměru je sledováno zdůraznění potřeby zohlednění k této specifické charakteristice u některých záměrů. Jedná se zejména o záměry těžby a o tzv. zvláštní zásahy do zemské kůry, které jsou zpravidla vázány na existenci ložiska nerostů a na konkrétní vlastnosti horninového prostředí.

K bodu 22 [§ 4 odst. 3 ZOZPF]

Dochází k upřesnění terminologie prvního odstavce daného ustanovení tak, aby bylo zcela zřejmé, že zásady plošné ochrany zemědělského půdního fondu je nutno aplikovat jak ve fázi pořizování územně plánovací dokumentace, tak ve fázi posuzování konkrétního záměru na zemědělské půdě.

K bodu 23 [§ 4 odst. 4 ZOZPF]

Stávající ochrana půd nejvyšší kvality zajišťovaná doposud zejména prostřednictvím mechanismu stanoveného v § 4 odst. 3 zákona se v praxi jeví jako nedostatečná. S ohledem na to je navrhován zákaz odnímání zemědělské půdy I. a II. třídy ochrany pro záměry pro obchod nebo skladování přesahující svým rozsahem výměru 1 ha. Plochy pro tyto záměry nebude možné vymezit v územně plánovací dokumentaci, ani nebude možné nejkvalitnější půdu pro účely těchto záměrů odejmout ze zemědělského půdního fondu. Uvedené záměry by měly být umísťovány mimo pozemky zemědělského půdního fondu, popřípadě na půdách méně kvalitních (tj. v souladu se zásadami plošné ochrany zemědělského půdního fondu uvedenými v § 4 odst. 1 zákona).

Cílem navrhovaného ustanovení je primárně zvýšit ochranu nejkvalitnější půdy zařazené do I. či II. třídy ochrany dle BPEJ (představují produkčně nejkvalitnější půdu na území České republiky) prostřednictvím omezení možnosti realizovat plošně rozsáhlé záměry obchodu či skladování na nejkvalitnější půdě. Záměrem pro obchod nebo skladování ve smyslu navrhovaného ustanovení jsou také záměry, které současně plní i jiné účely (např. slouží také pro výrobu). Nelze připustit obcházení účelu navrhované právní úpravy tím, že by byl pro

realizaci na půdě I. nebo II. třídy ochrany navržen například záměr pro výrobu, jehož zásadní součástí by však byl plošně rozsáhlý sklad. V pochybnostech lze přihlídnout k účelu, ke kterému by měl záměr převážně sloužit.

Ustanovení je navrženo tak, aby neznemožnilo rozvoj obcí, které se nachází zcela či převážně na nejkvalitnější půdě, neboť umožňuje realizaci nezemědělských záměrů na plochách zemědělské půdy v rozsahu do 1 ha. Na ustanovení navazuje také přechodné ustanovení, které stanovuje lhůtu 5 let od nabytí účinnosti zákona pro využití ploch, které jsou k datu účinnosti zákona již vymezeny v platné územně plánovací dokumentaci pro výše uvedené záměry. Po tuto přechodnou dobu bude stále možné odejmout zemědělskou půdu I. a II. třídy ochrany ze zemědělského půdního fondu pro tyto v územně plánovací dokumentaci již vymezené záměry (tj. zákaz odnětí se na ně po tuto přechodnou dobu neaplikuje). Po uplynutí této lhůty však již v souladu s navrhovaným ustanovením nebude možno odejmout nejkvalitnější půdu pro záměry obchodu a skladování v rozsahu nad 1 ha, a to i kdyby se nacházely na ploše vymezené pro tento účel v územně plánovací dokumentaci.

K bodu 24 [§ 4 odst. 6 ZOZPF]

Navrhuje se vypuštění ustanovení § 4 odst. 5, z důvodu nutnosti reagovat na nejasné a nesrozumitelné ustanovení zákona, které se do zákona dostalo prostřednictvím tzv. poslaneckého „přílepku“ a je účinné od 1. 8. 2021. Ustanovení, jehož vypuštění se navrhuje, obsahuje obtížně aplikovatelnou a nejasnou úpravu, jejímž cílem bylo pravděpodobně zakotvit výjimku z povinnosti poměřovat veřejné zájmy při navrhování záboru nejkvalitnější půdy (I. a II. třídy kvality). Pro takové řešení však neexistuje jediný věcný důvod z pohledu ochrany půdy.

K bodu 25 [§ 5 odst. 1 ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, která nahrazuje dříve používaný výraz „zvláštní právní předpis“ výrazem „jiný právní předpis“. V poznámce pod čarou dochází k aktualizaci právního předpisu na zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon.

K bodu 26 [§ 5 odst. 3 ZOZPF]

Cílem navrhované úpravy je navázat výjimku na drobné zbytkové plochy zemědělské půdy v zastavěném území obce. Ustanovení stanovuje výjimku z posuzování záborů zemědělské půdy v rámci procesu územního plánování. Na základě této výjimky nebude potřeba vyhodnocovat plošně zanedbatelné výměry nacházející se v zastavěném území obce, které nenavazují na zemědělský půdní fond. Z principu samotné ochrany zemědělské půdy je nutno podporovat využití zbytkových ploch v zastavěném území obce, oproti záborům, které směřují do krajiny – samotný zákon v ustanovení § 4 odst. 1 stanovuje, že je nutno pro nezemědělské účely využívat především nezastavěné a nedostatečně využitě pozemky v zastavěném území obce. V současné době zákon nezná výjimku z posuzování ploch předpokládajících nezemědělské využití drobných zbytkových ploch zemědělské půdy v návrhu územního plánu, čímž se při vymezení plošně zanedbatelných ploch dostáváme do podrobnosti, která jde nad rámec podrobnosti určené příslušné územně plánovací dokumentaci.

Úpravou taktéž dochází ke sladění právní úpravy s vyhláškou č. 501/2006 Sb. o obecných požadavcích na využívání území, neboť tato vyhláška v ustanovení § 3 odst. 1 stanovuje, že se zpravidla v územním plánování vymezují plochy o rozloze větší než 2 000 m². S ohledem na to byla zvolena výměra 2000 m² jako optimální hranice pro drobné zbytkové plochy, které nebude nezbytné posuzovat. Ochrana zemědělské půdy vymezené na proluce do 2 000 m²

bude dostatečně zajištěna během samotného procesu odnětí půdy ze ZPF dle ustanovení § 9 odst. 8 zákona. Taktéž tím dojde k narovnání stavu, kdy je v praxi nesmírně komplikované prokazovat jiný veřejný zájem na půdách I. či II. třídy ochrany dle BPEJ u plošně nevýznamných zbytkových ploch, přestože je fakticky v zájmu samotné agendy, aby se pro nezemědělské využití přednostně využívaly právě takové zbytkové enklávy zemědělské půdy, které mají z hlediska zemědělského půdního fondu velmi diskutabilní hodnotu.

Lze upozornit, že vymezení pojmu „proluka“ v tomto zákoně je odlišné od pojmu „stavební proluka“ ve smyslu zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon (ten definuje stavební proluku v § 12 jako „nezastavěný prostor ve stávající souvislé zástavbě, včetně nezastavěného nároží, který je určen k zastavění“). V případě zákona o ochraně zemědělského půdního fondu bylo nezbytné zohlednit odlišný předmět a účel právní úpravy, včetně odlišného cíle sledovaného ve zde navrhovaném ustanovení. S ohledem na to byla „proluka“ vymezena pro účely zákona o ochraně zemědělského půdního fondu odlišně, a to jako „zemědělská půda v zastavěném území, která navazuje na stavební pozemek v zastavěném území a která současně nenavazuje na jinou zemědělskou půdu s výjimkou zahrady přiléhající, zpravidla pod společným oplocením, ke stavbě rodinného domu nebo stavby pro rodinnou rekreaci“.

K bodu 27 [§ 6 odst. 1 ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, která nahrazuje dříve používaný výraz „zvláštní právní předpis“ výrazem „jiný právní předpis“. V poznámce pod čarou je opravena chyba vzniklá v důsledku pozdějších změn zákona, v jejímž důsledku poznámka obsahovala současně také odkaz na zákon o předcházení ekologické újmě. Poznámka má správně obsahovat pouze odkaz na zákon č. 44/1988 Sb., o ochraně nerostného bohatství (horní zákon).

K bodu 28 [§ 6 odst. 3 ZOZPF]

Doplněním ustanovení je postaveno najisto, že pro účely stanovení dobývacího prostoru ve smyslu § 24 a násl. zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon) není vyžadováno odnětí zemědělské půdy ze ZPF. Návrh na stanovení dobývacího prostoru musí být opatřen pouze souhlasem orgánu ochrany ZPF ve smyslu § 6 odst. 1 zákona o ochraně ZPF – v rámci tohoto souhlasu orgán ochrany ZPF posoudí, zda jsou splněny stanovené podmínky (návrh je v souladu se zásadami ochrany ZPF, byl připraven návrh studie rekultivace atd.). Není však důvodné přistoupit již v této fázi k odnímání zemědělské půdy ze ZPF. Pozemky, kterých se stanovení dobývacího prostoru týká, zůstanou součástí ZPF, tj. nadále se na ně bude vztahovat režim ochrany vyplývající ze zákona o ochraně ZPF. Odnětí půdy ze ZPF bude požadováno až následně pro účely povolení hornické činnosti v dobývacím prostoru. Jelikož je těžba povolována zpravidla pouze v části stanoveného dobývacího prostoru, případně po etapách, odpovídá tento postup zásadě vyjádřené v § 4 odst. 1 zákona o ochraně ZPF, podle které je třeba odnímat jen nejnutnější plochu zemědělského půdního fondu.

K bodu 29 [§ 7 ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu v nadpisu ustanovení, která reaguje na potřebu uvést použitou terminologii do souladu se zákonem č. 283/2021 Sb., stavební zákon.

K bodu 30 [§ 7 odst. 1 ZOZPF]

Legislativně-technická úprava ustanovení zákona v návaznosti na právní úpravu obsaženou v § 8a návrhu (souhlas s realizací záměru, pro který není vyžadováno odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu).

K bodu 31 [§ 7 odst. 2 ZOZPF]

Za účelem zvýšení srozumitelnosti ustanovení bylo spojení „mimo zastavěné území s výjimkou případů umístění stavby v souladu s zásadami územního rozvoje nebo územním plánem“ nahrazeno spojením „v nezastavěném území“. Nezastavěné území je definováno v § 12 zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon. Jedná se o území nezahrnuté do zastavěného území nebo do zastavitelné plochy. Zastavitelná plocha je plocha určená k zastavění vymezená v územním rozvojovém plánu, zásadách územního rozvoje nebo územním plánem.

K bodu 32 [§ 8 odst. 1 ZOZPF]

Úprava reaguje na změnu definice zemědělské půdy v § 1 odst. 2 ZOZPF. Krajinné prvky jsou součástí zemědělské půdy, z tohoto důvodu realizace krajinného prvku nevyžaduje souhlas s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu, nicméně i realizace krajinných prvků vyžaduje šetrnost, proto se na tuto činnost musí vztahovat povinnosti upravené v § 8.

Při tvorbě některých krajinných prvků (například mokřad) vyvstává potřeba provedení skrývky kulturních vrstev a zajištění jejich hospodárného využití. S ohledem na to vyvstala potřeba úpravy daného ustanovení takovým způsobem, aby reflektoval nové mechanismy zákona.

K bodu 33 [§ 8a a § 8b ZOZPF]

K § 8a odst. 1

Ustanovení definuje tzv. agrolvoltaickou výrobu elektřiny. Definičním znakem agrolvoltaické výroby elektřiny je především skutečnost, že technické řešení fotovoltaické elektrárny současně umožňuje zemědělskou produkci. Z věcného hlediska má agrolvoltaická výroba elektřiny představovat doplňkovou činnost zemědělské produkce směřující zejména ke snížení nákladů na energie včetně možnosti pozitivně ovlivnit podmínky pěstování plodin na ploše (např. zastínění rostlin před nadměrným slunečním zářením, ochrana před fyzickým poškozením kroupami či vliv na evapotranspiraci), zároveň tímto přístupem dochází k podpoře decentralizovaných zdrojů obnovitelné energie. Z důvodu zatím velmi malých zkušeností s tímto pojetím výroby elektřiny ve světě se navrhuje užší pojetí agrolvoltaické výroby elektřiny. O agrolvoltaickou výrobu elektřiny se jedná pouze, je-li umístěna na pozemcích s vybranými trvalými kulturami ve smyslu nařízení vlády č. 307/2014 Sb., o stanovení podrobností evidence využití půdy podle uživatelských vztahů – tyto vybrané kultury budou uvedeny v prováděcím právním předpise, přičemž současný návrh předpokládá využití vinic, chmelnic a ovocných sadů.

Pro realizaci agrolvoltaické výroby elektřiny není vyžadováno odnětí půdy ze ZPF. Důvodem tohoto specifického režimu je zvláštní povaha výroby, neboť jedním z jejích definičních znaků je, že na pozemcích současně zůstane zachována zemědělská produkce. Toto pojetí směřuje k naplnění základní zásady plošné ochrany zemědělského půdního fondu obsažené v § 4 ZOZPF, podle které je nutno odnímat jen nejnutnější plochu zemědělského půdního fondu. Současně je však třeba zachovat kontrolu orgánů ochrany zemědělského půdního fondu nad realizací záměrů agrolvoltaických výroben elektřiny, k čemuž bude sloužit souhlas s realizací podle tohoto ustanovení.

Věta druhá cílí na situace, kdy zařízení nezbytné k provozování agrovoltaické výroby elektřiny (zejména transformátory) nemůže být s ohledem na svůj plošný rozsah součástí dílu půdního bloku. Pro takové případy se stanoví, že pokud takové zařízení splňuje podmínky, které budou stanoveny v prováděcím právním předpise (např. takový způsob umístění zařízení, který minimalizuje zásah do zemědělské půdy), pak je součástí agrovoltaické výroby elektřiny. Pro umístění takového zařízení proto nebude vyžadováno odnětí zemědělské půdy ze ZPF – bude povoleno na základě souhlasu s realizací agrovoltaické výroby elektřiny.

K § 8a odst. 2

Podle ustanovení § 1 odst. 3 ZOZPF do zemědělského půdního fondu náležejí též rybníky s chovem ryb nebo vodní drůbeže a nezemědělská půda potřebná k zajišťování zemědělské výroby, jako polní cesty, pozemky se zařízením důležitým pro polní závlahy, závlahové vodní nádrže, odvodňovací příkopy, hráze sloužící k ochraně před zamokřením nebo zátopou, technická protierozní opatření apod. Není tedy vhodné, aby pro realizaci těchto záměrů bylo vyžadováno odnětí půdy ze ZPF. Současně je však třeba zachovat kontrolu orgánů ochrany zemědělského půdního fondu nad realizací těchto záměrů, a to zejména ve vazbě na zajištění plnění povinností uvedených v § 8 ZOZPF, k čemuž bude sloužit souhlas s realizací podle tohoto ustanovení.

K § 8a odst. 3 a 4

Souhlas s realizací záměru podle odstavce 1 (agrovoltaická výroba elektřiny) nebo odstavce 2 (rybníky s chovem ryb nebo vodní drůbeže a záměry potřebné k zajišťování zemědělské výroby) vydá orgán ochrany zemědělského půdního fondu na základě žádosti. Povinné náležitosti žádosti jsou uvedeny v odstavci 3. Je nezbytné zohledňovat charakter záměru – plán rekultivace je nutné předložit pouze v případě dočasných záměrů (v případě agrovoltaické výroby elektřiny se vždy jedná o záměr dočasný) a předběžná bilance skrývky kulturních vrstev půdy se týká pouze půdy, kterou je s ohledem na povahu záměru nezbytné skrýt (v případě agrovoltaické výroby elektřiny se nejedná o celou plochu záměru, ale pouze o drobné plochy, na kterých budou umístěna nezbytná zařízení). Orgán ochrany zemědělského půdního fondu vydá souhlas ve formě podle § 21 ZOZPF (zpravidla se bude jednat o závazné stanovisko, které bude podkladem pro rozhodnutí podle stavebního zákona). V souhlasu může stanovit podmínky nezbytné k zajištění ochrany zemědělského půdního fondu.

K § 8a odst. 5

S ohledem na potřebu uvedení informace o existenci agrovoltaické výroby elektřiny do LPIS a zajištění navazující kontroly je stanovena oznamovací povinnost vůči orgánu ochrany zemědělského půdního fondu a vůči Ministerstvu zemědělství. Pojem „zahájení realizace“ je třeba vykládat shodně s § 11 odst. 2 ZOZPF (ukládání odvodů za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu).

K § 8a odst. 6 a 7

S ohledem na potřebu výmazu informace o existenci agrovoltaické výroby elektřiny z LPIS a související kontroly týkající se provedení rekultivace podle schváleného plánu rekultivace je stanovena oznamovací povinnost vůči orgánu ochrany zemědělského půdního fondu a vůči Ministerstvu zemědělství.

Pokud agrovoltaická výroba elektřiny přestane splňovat stanovené podmínky (na půdě se přestane hospodařit, změní se způsob využití půdy v rozporu s podmínkami stanovenými

v prováděcím právním předpise apod.), musí dojít k ukončení jejího provozu a bezprostředně poté také k zahájení rekultivace zemědělské půdy podle schváleného plánu rekultivace. Alternativně lze požádat o dočasné odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu podle § 9 ZOZPF pro záměr (konvenční) fotovoltaické výroby elektřiny. Orgán ochrany zemědělského půdního fondu souhlas s odnětím vydá, pokud budou splněny podmínky pro odnětí (včetně zásad uvedených v § 4 ZOZPF apod.). Nevydá-li jej, popř. nedojde-li k vydání povolení podle stavebního zákona, pro který je souhlas s odnětím zemědělské půdy podkladem, pak platí povinnost ukončení provozu agrovoltaické výroby elektřiny a rekultivace zemědělské půdy podle schváleného plánu rekultivace.

K § 8b

Z legislativně-technických důvodů došlo k vyčlenění právní úpravy týkající se využití zemědělské půdy jako plantáže dřevin do zvláštního ustanovení § 8b. Svou povahou se jedná o jednu z „jiných činností“, pro které není vyžadováno odnětí půdy ze ZPF (srov. také záměry uvedené v § 8a). Text ustanovení vychází z textu, který je v současnosti obsažen v § 3 odst. 6 a 7 ZOZPF.

K bodu 34 [§ 9 odst. 1 ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, která nahrazuje dříve používaný výraz „zvláštní právní předpis“ výrazem „jiný právní předpis“. V poznámce pod čarou dochází k aktualizaci prvního z jmenovaných právních předpisů na zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon.

K bodu 35 [§ 9 odst. 2 písm. e) ZOZPF]

V poznámce pod čarou je opravena chyba vzniklá v důsledku pozdějších změn zákona, v jejímž důsledku poznámka obsahovala současně také odkaz na unijní nařízení, kterým se stanoví hlavní směry pro rozvoj transevropské energetické sítě. Poznámka má správně obsahovat pouze odkaz na § 6 odst. 1 vyhlášky č. 377/2013 Sb., o skladování a způsobu používání hnojiv.

K bodu 36 [§ 9 odst. 2 písm. f) ZOZPF]

Úprava souvisí se změnou definice zemědělské půdy v § 1 odst. 2. Krajinné prvky jsou součástí zemědělské půdy, proto jejich realizace nevyžaduje souhlas k odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu, není tedy ani potřebné upravit výjimku ze souhlasu s odnětím.

Namísto toho byla na základě poznatků z praxe do zákona promítnuta výjimka nová, která se uplatní v případě plnění krizových opatření uložených na základě krizového zákona, pokud je do 6 měsíců ode dne ukončení příslušné krizové situace zahájena rekultivace půdy.

K bodu 37 [§ 9 odst. 5 písm. a) a c) ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, kterou dochází k aktualizaci právního předpisu na zákon č. 283/2021 Sb., stavební zákon a současně ke sjednocení odkazu s jinými částmi zákona.

K bodu 38 [§ 9 odst. 5 písm. e) ZOZPF]

Úprava spočívá ve vypuštění územní rezervy z tohoto ustanovení. Územní rezerva je vymezena § 56 zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon, jako plocha nebo koridor, které jsou vymezené v územně plánovací dokumentaci pro využití, jehož potřebu a plošné nároky je třeba

následně prověřit. V územní rezervě však nemůže být umístěn záměr, pro nějž je územní rezerva vymezena – pro využití územní rezervy je třeba změnit plochu územní rezervy v příslušné územně plánovací dokumentaci na plochu s příslušným funkčním využitím území. Územní rezerva slouží pouze jako nástroj pro záměry, u nichž nejsou dosud zřejmé jejich plošné nároky (zřejmá není dokonce ani jejich potřeba), a je tedy nutné je dále prověřit. Účelem ustanovení § 9 odst. 5 je stanovení výjimky z povinnosti prokazovat jiný veřejný zájem podle § 4 odst. 3 ZOZPF na plochách, na kterých již byl jiný veřejný zájem prokázán např. ve fázi přípravy územně plánovací dokumentace. V případě územních rezerv k takovému posouzení však dosud nedošlo, výjimka proto v tomto případě postrádá opodstatnění.

K bodu 39 [§ 9 odst. 5 písm. f) ZOZPF]

Jedná se o terminologické upřesnění ve vztahu k zákonu č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horní zákon). Požadavek na posouzení existence jiného veřejné zájmu, který výrazně převažuje nad zájmem na ochraně ZPF, který je obsažen v § 4 odst. 3 zákona o ochraně ZPF, se uplatní již ve fázi stanovení dobývacího prostoru (§ 6 zákona o ochraně ZPF). Návrh na stanovení dobývacího prostoru musí být zpracován s přihlédnutím k tomuto požadavku a jeho naplnění je následně kontrolováno orgánem ochrany ZPF, který k návrhu na stanovení dobývacího prostoru uplatňuje své stanovisko podle § 6 odst. 2 zákona o ochraně ZPF. Není proto důvodné posuzovat tuto otázku opětovně při povolování hornické činnosti ve stanovených dobývacích prostorech.

Kromě toho se výjimka z požadavku na posouzení existence jiného veřejné zájmu, který výrazně převažuje nad zájmem na ochraně ZPF, uplatní také v případě hornické činnosti ve chráněných územích pro zvláštní zásahy do zemské kůry (s výjimkou ukládání odpadů v podzemních prostorech). Zvláštní zásahy do zemské kůry jsou vymezeny v § 34 horního zákona. Rozumí se jimi zřizování, provoz, zajištění a likvidace zařízení pro a) uskladňování plynů nebo kapalin v přírodních horninových strukturách a v podzemních prostorech (podzemní zásobníky plynů a kapalin), b) ukládání radioaktivních a jiných odpadů v podzemních prostorech (na ukládání odpadů se výjimka v § 9 odst. 5 písm. f) vztahovat nebude), c) průmyslové využívání tepelné energie zemské kůry s výjimkou tepelné energie vody vyvedené na povrch, a d) ukládání oxidu uhličitého do přírodních horninových struktur.

K bodu 40 [§ 9 odst. 5 písm. g) ZOZPF]

Jedná se o terminologické upřesnění ve vztahu k zákonu č. 62/1988 Sb., o geologických pracích. Spojení „vyhledávání a průzkum nerostů ve stanovených průzkumných územích“ je nahrazen spojením „geologické práce podle jiného právního předpisu [zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích, ve znění pozdějších předpisů]“. Geologickými pracemi se rozumí geologický výzkum a geologický průzkum na území České republiky, který spočívá v činnostech vymezených v § 2 odst. 1 zákona o geologických pracích (mimo jiné i vyhledávání a průzkum ložisek nerostů).

K bodu 41 [§ 9 odst. 6 písm. a) ZOZPF]

Úprava souvisí se změnou definice zemědělské půdy v § 1 odst. 2. Krajinné prvky jsou součástí zemědělské půdy, k posouzení žádosti o odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu je informace o existenci krajinných prvků pozemku, který je předmětem žádosti podstatná. Výše uvedená informace je zásadní ve vztahu k posouzení žádosti o odnětí půdy z hlediska minimalizace negativních dopadů na mimoprodukční funkce půdy.

K bodu 42 [§ 9 odst. 6 písm. b) ZOZPF]

Podle § 184 zákona č. 283/2021 Sb., stavebního zákona je obligatorní součástí žádosti o povolení souhlas (bezpodmínečně kladné vyjádření) vlastníka pozemků, na kterých má být záměr realizován. Z důvodu procesní ekonomie je vhodné, aby stejné požadavky byly uplatňovány již ve fázi vydávání souhlasu s odnětím ze ZPF. Vedle toho obecně platí, že orgán ochrany ZPF není oprávněn řešit majetkoprávní nebo užívatelské vztahy mezi žadatelem o souhlas s odnětím půdy a vlastníkem pozemků, a tedy ani neshody mezi těmito dvěma subjekty.

K bodu 43 [§ 9 odst. 6 písm. c) ZOZPF]

Dochází úpravě daného ustanovení, na jehož základě bude v rámci podkladů žádosti o odnětí půdy žadatel přímo uvádět informaci, zda došlo či naopak nedošlo k aplikaci faktoru ekologické váhy vlivu při výpočtu odvodů. Navrhovaná úprava přispěje k větší přehlednosti, kdy z podkladů žádosti o odnětí půdy bude zcela zjevné, zda ve výpočtu odvodů žadatel aplikoval faktor ekologické váhy vlivu.

K bodu 44 [§ 9 odst. 6 písm. d) ZOZPF]

Pro vyloučení všech pochybností se stanoví, že plán rekultivace je povinnou přílohou žádosti o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu pro záměry „konvenční“ fotovoltaiky, tj. záměrů energetického zařízení pro výrobu elektřiny z energie slunečního záření, které nesplňují podmínky stanovené v návrhu ustanovení § 8a (agrovoltaická výroba elektřiny). Všechny typy fotovoltaických elektráren umístěvané na zemědělské půdě jsou dočasným záměrem, počítá se tedy s tím, že po ukončení jejich provozu dojde k rekultivaci půdy zpět do zemědělského půdního fondu, a to v souladu se schváleným plánem rekultivace. Záměry konvenční fotovoltaiky vyžadují souhlas orgánu ochrany zemědělského půdního fondu s dočasným odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu – trvalé odnětí není v tomto případě přípustné.

K bodu 45 [§ 9 odst. 6 písm. k) ZOZPF]

Dochází k doplnění povinné součásti žádosti o odnětí půdy v případě záměrů vymezených v § 9 odst. 4 (tj. stavby rodinného domu a stavby pro rodinnou rekreaci) o část dokumentace potřebné k povolení záměru podle stavebního zákona, ze které je patrný zákres stavebního pozemku a požadované konečné umístění stavby. Tato část dokumentace je nezbytná k věcnému posouzení žádosti a zejména pak k odstranění pochybností ohledně identity záměru v řízení podle stavebního zákona.

Povinnost doložit orgánu ochrany ZPF informace v podrobnosti odpovídající dokumentaci vyplývá již dnes z vyhlášky č. 271/2019 Sb., nejedná se tedy o novou povinnost. V rámci plánovaných změn v oblasti stavebního práva se počítá s elektronizací dokumentací. Očekává se také možnost přijetí zákona o jednotném environmentálním stanovisku, podle kterého by byl ve většině případů souhlas s odnětím půdy ze ZPF nahrazen jednotným environmentálním stanoviskem. K žádosti o jednotné environmentální stanovisko bude také nezbytné doložit dokumentaci pro povolení záměru.

Současně se jedná o legislativně-technickou úpravu ustanovení, která nahrazuje dříve používaný výraz „zvláštní právní předpis“ výrazem „jiný právní předpis“.

K bodu 46 [§ 9 odst. 6 písm. l) ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu ustanovení zákona, neboť zákon v platném znění (ve znění zákona č. 284/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím stavebního zákona) již neobsahuje nástroj dle ustanovení § 7 odst. 4.

K bodu 47 [§ 9 odst. 8 písm. d) ZOZPF]

Z legislativně-technických důvodů dochází k přesunu dosavadního textu ustanovení § 9 odst. 9 do § 9 odst. 8 písm. d) ZOZPF. Ustanovení se po věcné stránce nemění.

K bodu 48 [§ 9 odst. 9 ZOZPF]

V případech, kdy souhlas s odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu vydává Ministerstvo životního prostředí (tj. zvláště rozsáhlé či strategické záměry), bude jako podklad pro vydání tohoto souhlasu vyžadováno zvláštní vyjádření Ministerstva zemědělství, ve kterém se vyjádří k otázce vhodnosti odnětí s ohledem na některé cíle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství (konkrétně s ohledem na vytváření podmínek pro zajištění schopnosti českého zemědělství zabezpečit základní výživu obyvatel, potravinovou bezpečnost a potřebné nepotravinářské suroviny).

Po marném uplynutí lhůty k vyjádření Ministerstva zemědělství může Ministerstvo životního prostředí vydat souhlas i bez tohoto vyjádření. Vyjádření Ministerstva zemědělství je vydáváno podle části čtvrté zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu. Výše uvedené vyjádření tvoří doplňující informaci umožňující komplexní vyhodnocení předpokládaných dopadů realizace záměru.

K bodu 49 [§ 10 ZOZPF]

Dochází k úpravě ustanovení § 10 zákona. Vedle věcných změn popsaných níže dochází z legislativně-technických důvodů k novému členění ustanovení tak, aby bylo logicky strukturované a přehledné, a ke změnám textu ve vazbě na navrhované změny v označení dosavadních ustanovení.

K odstavci 1

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, která nahrazuje dříve používaný výraz „zvláštní právní předpis“ výrazem „jiný právní předpis“. Dále došlo k upřesnění textace ustanovení, kdy dříve používaný výraz „je závaznou součástí rozhodnutí“ je nahrazen výrazem „je součástí výrokové části rozhodnutí“, což odráží skutečnost, že podmínky vydaného souhlasu s odnětím musí být převzaty do výrokové části rozhodnutí, které bude ve věci vydáno podle jiných právních předpisů. Ve zbytku navrhovaná právní úprava přebírá text obsažený v dosavadním ustanovení § 10 odst. 1.

K odstavci 2

Jednoznačně se stanoví možnost změny souhlasu s odnětím, ke které může docházet z různých důvodů a v různých časových okamžicích. V mnoha případech je změna souhlasu ve formě vyjádření nebo závazného stanoviska nezbytná ještě před podáním žádosti o rozhodnutí ve věci. Vedle toho se rozšiřuje možnost změny souhlasu s odnětím půdy uděleného formou závazného stanoviska v případě, že změna je nezbytná v té části souhlasu, která nevyžaduje žádné navazující řízení (typicky se jedná o případy nutnosti změny rekultivačního plánu). Tato úprava reaguje na četné, v současné době v podstatě neřešitelné problémy z praxe. Rekultivace upravená v souhlasu s dočasným odnětím se může s ohledem na změny v území stát obtížně realizovatelnou, popř. nežádoucí. Rozhodnutí ve věci míří na

povolení dávno realizovaného záměru, který v mnoha případech na souhlas s odnětím pouze odkazuje. Neexistuje tedy navazující rozhodnutí, které by v sobě mohlo takzvaně „zkonzumovat“ závazné stanovisko. Osoba, v jejíž prospěch byl udělen souhlas s odnětím půdy, se proto může dostat do bezvýchodné situace, neboť například původní plán rekultivace nelze splnit a zároveň již není očekáváno vydání navazujícího rozhodnutí podle jiného právního předpisu. Nemůže tedy nemůže ukončit rekultivaci a za plochu dočasně odnětí proto musí dál platit odvozy za odnětí, ale zároveň tento plán rekultivace nemůže změnit. Navrhovaná právní úprava je tedy vztažena primárně k řešení převážně historických problematických případů.

K odstavci 3

Nedochází k věcné změně. Navrhovaná právní úprava přebírá text obsažený v dosavadním ustanovení § 10 odst. 2.

K odstavcům 4 až 5

Právní úprava změny souhlasu pro těžbu nerostných surovin prováděnou ve stanoveném dobývacím prostoru z důvodu ochrany přírody a krajiny je ve vztahu speciality k právní úpravě změny souhlasu s odnětím upravené v odstavcích 2, 3 a 6.

V současné právní úpravě zákon umožňuje změnu souhlasu pro těžbu nerostných surovin ve stanoveném dobývacím prostoru z důvodu ochrany přírody pouze pro registrovaný významný krajinný prvek či přechodně chráněnou plochu, což lze považovat za nesystémové řešení, neboť opomíjí celé spektrum nástrojů zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Navrhovaná změna rozšiřuje možnou aplikaci na plné spektrum zájmů chráněných zákonem č. 114/1992 Sb. Ve vztahu k zákonu č. 114/1992 Sb. se může jednat například o registrovaný krajinný prvek, přechodně chráněnou plochu, vyhlášení zvláště chráněného území, ochranu zvláště chráněných druhů živočichů a rostlin, nebo o obecnou ochranu populací druhů zvláště nechráněných, ale např. obsažených v červených seznamech, včetně ochrany jejich stanovišť, neboť prostory po těžbě jsou vzácné nízkou mírou eutrofizace, na rozdíl od velké části krajiny v ČR.

Mnohé ohrožené druhy organismů, které se dříve vyskytovaly ve volné krajině, dnes přežívají převážně v činných nebo nerekulitovaných těžebních prostorech a deponiích z těžby odvozených (druhy obnažených skal, strmých vodních břehů, vátých písků, osluněných tůní apod.). Pro jejich zachování často stačí lokalitu ponechat přirozenému vývoji nebo zhruba udržovat stav, jaký na místě byl při ukončení těžby. S ohledem na výše uvedené je tedy nelogické a nesystémové, aby se daná výjimka vztahovala pouze na několik vybraných nástrojů zákona č. 114/1992 Sb. a opomíjela ostatní nástroje zákona.

Změnu souhlasu pro těžbu nerostných surovin prováděnou ve stanoveném dobývacím prostoru či prostoru územního rozhodnutí pro těžbu z důvodu ochrany přírody a krajiny ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny je možné provést pouze v odůvodněném případě, přičemž je právě na straně posouzení orgánu ochrany ZPF, zda se v daném případě bude jednat o odůvodněný případ. Důkazní břemeno je na straně žadatele.

K odstavci 6

Z důvodu právní jistoty se výslovně stanoví, že na náležitosti žádosti o změnu souhlasu k odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu se přiměřeně použijí ustanovení o náležitosti žádosti o souhlas k odnětí zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu.

K odstavcům 7 až 8

Nedochází k věcné změně. Navrhovaná právní úprava přebírá dosavadní text ustanovení § 10 odst. 3 a 4.

K bodu 50 [§ 11 odst. 3 ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, která nahrazuje dříve používaný výraz „zvláštní právní předpis“ výrazem „jiný právní předpis“.

K bodu 51 [§ 11 odst. 3, § 11 odst. 4 písm. a), § 11a odst. 3 a § 11b odst. 4 ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, kterou dochází k odstranění výslovného odkazu na § 21, který upravuje formy, ve kterých lze vydat souhlas s odnětím zemědělské půdy ze ZPF. Uplatnění tohoto ustanovení vyplývá ze systematiky zákona i bez výslovného odkazu. Odkaz přitom není vhodný s ohledem na již proběhlé i očekávané změny v § 21. Po obsahové stránce však nedochází k žádné změně. Hovoří-li se v zákoně o rozhodnutí o souhlasu s odnětím půdy, pak se tím rozumí souhlas vydaný orgánem ochrany zemědělského půdního fondu ve formě správního rozhodnutí (§ 21 odst. 3). Hovoří-li se o souhlasu s odnětím půdy, pak se tím rozumí souhlas v obecném smyslu dle § 9 odst. 8 ZOZPF, který může být vydán podle okolností v některé z forem uvedených v § 21.

K bodu 52 [§ 11a odst. 1 písm. b) ZOZPF]

Dochází k opravě poznámek pod čarou, ve kterých byl v důsledku pozdějších změn zákona duplicitně obsažen odkaz a zákon o pozemních komunikacích. Ponechána má být pouze poznámka pod čarou č. 10, která je zavedena na jiném místě zákona.

K bodu 53 [§ 11a odst. 1 písm. h) ZOZPF]

Je navrhováno rozšíření výjimky z odvodu za trvalé odnětí půdy ze ZPF pro zalesnění i na pozemky ve III. třídě ochrany. Mezi půdami zařazenými do III. třídy ochrany se nachází řada BPEJ, u nichž by zalesnění mohlo napomoci udržení nebo zlepšení půdních vlastností, ale povinnost odvodu za odnětí této zemědělské půdy její vlastníky od zalesnění odrazuje. Zalesněním zemědělské půdy dochází k posílení mimoprodukčních funkcí půdy i k posílení ochrany půdy před vodní a větrnou erozí. Zalesnění přispívá ke zvýšení druhové pestrosti přírody a posílení environmentální stability krajiny, tedy sleduje pozitivní posílení ekosystémových služeb, které dané území poskytuje životnímu prostředí.

Výsadba lesních dřevin na půdách méně vhodných pro zemědělské obhospodařování má pozitivní vliv i na probíhající změnu klimatu. Zalesňování respektující ekologické principy je aktuálně chápáno jako jeden z nástrojů uhlíkového zemědělství, které má mít přímý podíl na snižování emisí CO₂ ukládáním uhlíku v půdě nebo biomase. Je řešena problematika monitorování, verifikace a reportingu v této oblasti, a to především ve vztahu k dosažení cíle klimatické neutrality. Česká republika je vyzývána Evropskou komisí ke zvýšení ambic v oblasti sekvestrace uhlíku včetně zalesňování zemědělských půd. Ministerstvo zemědělství v rámci současných dotačních opatření financovaných z evropských fondů poskytuje podporu na zalesnění zemědělské půdy.

K bodům 54 a 55 [§ 11a odst. 1 písm. j) a k) ZOZPF]

Úprava § 11a odst. 1 písm. j) je legislativně-technické povahy. Slovo rybník se v § 11a odst. 1 písm. k) bod 2 vypouští z důvodu odstranění duplicity. Výjimka z platby odvodu za trvale odňatou půdu je-li odňato pro realizaci rybníka je upravena v § 11 odst. 1 písm. n).

K bodu 56 [§ 11a odst. 1 písm. l) ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu v návaznosti na změnu v § 10 (konkrétně § 10 odst. 4).

K bodu 57 [§ 11a odst. 1 písm. m) ZOZPF]

Úprava výjimky z odvodů reaguje na současné problémy z praxe, kdy se na pozemcích, které jsou v katastru nemovitostí vedeny jako zemědělské, nachází vzrostlý a plně funkční les. Takové nelesní porosty lze velice často pozorovat v pohraničních oblastech, ačkoliv nejen tam. Tyto nelesní porosty vzniklé obvykle sukcesí listnatých stromů a keřů na zemědělské půdě jsou často ekologicky cennější než běžné hospodářské lesy. S ohledem na ekologickou hodnotu, kterou představují takové nelesní ekosystémy, je nutné upravit výjimku z povinnosti platby odvodů tak, aby reflektovala současný stav.

Nad to je potřeba poukázat na fakt, že navrhovaná právní úprava umožňuje řešení dnes jen těžko řešitelné situace, kdy na jedné straně je povinnost udržovat pozemek v souladu s jeho druhem, což by samozřejmě znamenalo pozemek za vysoké náklady rekultivovat (čímž by zanikl cenný lesní ekosystém), nebo pozemek odejmout ze ZPF, ovšem s povinností platby odvodu.

K bodu 58 [§ 11a odst. 1 písm. n) ZOZPF]

Navrhuje se doplnění výjimky z povinnosti platby odvodů za odnětí zemědělské půdy ze ZPF pro tůně. Tůně nemusí být vždy vodním dílem ani retenční nádrží. Nemusí naplnit ani dikci písm. k). S ohledem na současný trend tvorby tůní za účelem posílení biodiverzity a adaptace na změnu klimatu se jeví jako žádoucí tuto oblast v zákoně jednoznačně a srozumitelně upravit.

Současně je však třeba doplnit, že v případě, kdy by tůně splnila definiční znaky mokřadu a nacházela se přitom na zemědělské půdě, pak by se podle ustanovení § 1 odst. 2 ZOZPF považovala za součást zemědělské půdy a nebylo by pro ni požadováno odnětí ze ZPF ani odvody.

K bodu 59 [§ 11a odst. 1 písm. o) ZOZPF]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, kterou má být postaveno na jisto, že se musí jednat o zemědělské pozemky (nikoli tedy o nezemědělskou půdu potřebnou k zajišťování zemědělské výroby nebo jakékoli jiné pozemky). Meliorace, zavlažování a odvodňování jiných než zemědělských pozemků nemá evidentní ekologickou či zemědělsko-produkční prospěšnost, a z toho důvodu není důvodné, aby záměry staveb umístěných na zemědělského půdního fondu sloužících k vodohospodářským melioracím, zavlažování a odvodňování jiných než zemědělských pozemků měly být vyřaty z povinnosti platit odvody za odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu.

K bodu 60 [§ 11b odst. 1 ZOZPF]

V návaznosti na nové znění ustanovení § 10 zákona, konkrétně odstavce 4 je z legislativně-technických důvodů nezbytná úprava § 11b odst. 1.

K bodu 61 [§ 11b odst. 4 ZOZPF]

Dochází k úpravě ustanovení zákona ve vazbě na komplexní pozemkové úpravy ve smyslu zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů.

K bodům 62 až 68 [§ 15 ZOZPF]

Dochází k úpravě kompetencí obecního úřadu obce s rozšířenou působností ve vazbě na navrhované hmotněprávní změny. Jedná se o stanovení nové kompetence na prohlášení pozemků za součást zemědělského půdního fondu podle ustanovení § 1 odst. 5 zákona, kompetence na kontrolu povinností uvedených v ustanovení § 8 a o nové kompetence vyplývající z ustanovení § 8a a § 8b. Jednotlivé hmotněprávní změny jsou samostatně odůvodněny v rámci jednotlivých bodů této novelizace.

Z důvodu právní jistoty se výslovně upravuje, že obecní úřad obce s rozšířenou působností je dotčeným správním orgánem podle zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech. Nejedná se o věcnou změnu, tato skutečnost již v současné době plyne ze zákona o pozemkových úpravách ve spojení se „zbytkovou“ působností obecního úřadu obce s rozšířenou působností.

Dále dochází též k legislativně-technickým změnám v daném ustanovení ve vazbě na navrhované změny v označení dosavadních ustanovení.

K bodům 69 až 71 [§ 16a ZOZPF]

Dochází k legislativně-technickým úpravám kompetencí České inspekce životního prostředí ve vazbě na navrhované změny v označení dosavadních ustanovení.

K bodu 72 [§ 17 písm. m) ZOZPF]

Protierozní kalkulačka (dále jen „PEK“) je internetová aplikace pro podporu rozhodování v oblasti protierozní ochrany půdy při návrhu a hodnocení účinnosti agrotechnických a organizačních protierozních opatření.

V současné době spravuje PEK Výzkumný ústav meliorací a ochrany v.v.i., který je zároveň i tvůrcem informačního systému. Tento systém byl vytvořen pro potřeby zemědělských subjektů či poradců zemědělských subjektů, neboť v aplikaci mohli vyhodnotit protierozní efekt navrženého sledu plodin na konkrétních dílech půdních bloků nebo zemědělských parcelách. S ohledem na procesní ergonomii státní správy byl pro potřeby protierozní vyhlášky využit již existující informační systém. S ohledem na jeho využití v rámci právních předpisů v působnosti Ministerstva životního prostředí je nezbytné, aby byl systém spravován tímto ministerstvem.

Uživatelé mohou pomocí PEK vyhodnotit erozní ohroženost na daném pozemku a mohou navrhnout účinná protierozní opatření nejen v rámci plnění standardu DZES 5 (hospodaření ve shodě s ochranou životního prostředí, dříve GAEC 2), ale i nad jeho rámec s ohledem na ochranu přírody a krajiny.

Aplikace poskytuje uživatelům informace o míře erozní ohroženosti hodnocených lokalit (DPB v rámci LPIS, erozní parcely či libovolné EUC), poskytuje informace o ochranném účinku modelových osevních postupů s možností vytvářet a hodnotit vlastní osevní postupy, po aplikaci osevního postupu na lokalitu vyhodnocuje potřebu přijmout konkrétní doplňující

protierozní opatření a vyhodnocuje jeho účinnost a vyhodnocuje dopad bilance organické hmoty na erodovatelnost půdy.

Pro zajištění řádného fungování protierozní kalkulačky je nutné zajistit náležité personální zastoupení, které se bude věnovat jednak správně a rozvoji aplikace a jednak bude zajišťovat metodické vedení orgánů ochrany zemědělského půdního fondu v dané problematice, což bude zajišťovat jak vědomostní zázemí pro znalost uživatelského rozhraní aplikace, tak procesních postupů spojených s ochranou půdy před erozí.

K bodu 73 [§ 17d ZOZPF]

V návaznosti na úpravu navrhovanou v § 9 odst. 9 je upravena nová kompetence Ministerstva zemědělství k vydání vyjádření k otázce vhodnosti odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu s ohledem na vytváření podmínek pro zajištění schopnosti českého zemědělství zabezpečit základní výživu obyvatel, potravinovou bezpečnost a potřebné nepotravinářské suroviny (blíže srov. odůvodnění k § 9 odst. 9 ZOZPK).

K bodu 74 [§ 18 odst. 2 ZOZPF]

Navrhuje se doplnění ustanovení o místní příslušnosti orgánu ochrany zemědělského půdního fondu při rozhodování o odvedech za odnětí zemědělské půdy ze ZPF. Nachází-li se zemědělská půda, která je předmětem odnětí, ve správním obvodu dvou nebo více orgánů ochrany zemědělského půdního fondu téhož stupně, pak by měl být k vydání rozhodnutí o odvedech příslušný ten orgán ochrany zemědělského půdního fondu, v jehož správním obvodu leží největší část zemědělské půdy.

K bodu 75 [§ 18 odst. 5 ZOZPF]

Legislativně-technická úprava, kterou je rušena poznámka pod čarou odkazující na ustanovení zákona č. 183/2006 Sb., který bude s účinností k 1. 7. 2023 nahrazen zákonem č. 283/2021 Sb., stavební zákon. Odkaz formou poznámky pod čarou v tomto případě není potřebný.

K bodu 76 [§ 19 odst. 2 ZOZPF]

S ohledem na poznatky z praxe je navrhováno zavedení zjednodušeného procesního režimu, ve kterém bude možné napravit nesrovnalosti evidenčního stavu v katastru nemovitostí. Tento zjednodušený režim nelze využít v případech, kdy by pro danou změnu bylo vyžadováno vydání správního aktu podle ZOZPF (například souhlasu s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu podle § 9 odst. 8, souhlasu s realizací záměru podle § 8a odst. 4, souhlasu s přeměnou trvalého travního porostu na ornou půdu podle § 2 ZOZPK, rozhodnutí v pochybnostech dle § 1 odst. 4 či nápravném opatření dle § 3c odst. 3). Navrhované úpravy evidenčního stavu je nezbytné předem projednat s vlastníky dotčených pozemků i s orgánem ochrany zemědělského půdního fondu. Orgán ochrany zemědělského půdního fondu v tomto případě vydá pouze vyjádření.

K bodu 77 [§ 19a ZOZPF]

Navrhovaná právní úprava z důvodu větší přehlednosti propojuje zákon o ochraně zemědělského půdního fondu se zákonem o pozemkových úpravách, z něhož plyne, že rozhodnutí o pozemkových úpravách v části týkající se společných zařízení plně nahrazuje souhlas s odnětím půd ze zemědělského půdního fondu ve smyslu ustanovení § 9 odst. 8.

K bodům 78 a 79 [§ 20 a § 20a ZOZPF]

Navrhované změny v právní úpravě skutkových podstat přestupků fyzických osob a identicky přestupků právnických osob a fyzických osob podnikajících zahrnují tři základní typy změn:

- ve vazbě na změny hmotně právní úpravy se zakotvuje nová skutková podstata některých přestupků (porušení povinnosti plynoucí z § 3c odst. 2 nebo povinností plynoucích z § 8a),
- upravují se skutkové podstaty spočívající v již existujících povinnostech, které doposud postrádaly deliktní koncovku (porušení povinností plynoucích z ustanovení § 3 odst. 2 písm. d) a § 8 odst. 1 a 2),
- ve vazbě na změnu hmotněprávní úpravy se vypouští skutková podstata využívání zemědělské půdy I. a II. třídy ochrany jako plantáže dřevin.

Současně se upravují také výše pokut za nově upravené přestupky.

Dále ustanovení obsahuje také legislativně-technické úpravy týkající se přečíslování některých hmotněprávních ustanovení, jejichž porušení naplňuje skutkovou podstatu přestupků.

K bodu 80 [§ 21 odst. 1 a 2 ZOZPF]

S ohledem na zavedení nového souhlasu orgánu ochrany zemědělského půdního fondu s realizací záměru podle návrhu § 8a ZOZPF vyvstala potřeba zobecnění právní úpravy formy vydávaných souhlasů v § 21 odst. 1 a 2 (správní rozhodnutí nebo závazné stanovisko) tak, aby tato úprava zahrнула i jiné souhlasy než jen souhlas s odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu.

K bodu 81 [§ 22 odst. 1 písm. d) ZOZPF]

V návaznosti na úpravy právní úpravy ochrany zemědělské půdy proti erozi dochází k úpravě zmocňovacího ustanovení.

K bodu 82 [§ 22 odst. 1 písm. h) ZOZPF]

V současné době nedefinuje zákon či prováděcí právní předpis jakékoliv nároky na pedologický průzkum, přestože se jedná o zásadní podklad žádosti o odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu, na jehož základě je stanoven rozsah skrývky kulturních vrstev půdy, jakožto jedna ze základních podmínek souhlasu s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu. S ohledem na to dojde k rozšíření zmocňujícího ustanovení a v návaznosti na to k novelizaci vyhlášky č. 271/2019 Sb., o stanovení postupů k zajištění ochrany zemědělského půdního fondu.

K bodu 83 [§ 22 odst. 3 ZOZPF]

V návaznosti na právní úpravu, jejíž návrh je obsažen v § 8a ZOZPK (souhlas s realizací záměru agrolvoltaické výroby elektřiny), je navrhováno zmocnění pro vydání příslušného prováděcího právního předpisu. S ohledem na obsah prováděcího právního předpisu by se mělo jednat o společnou vyhlášku Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zemědělství. Upraveny by v ní měly být tyto hlavní okruhy záležitostí:

1. výčet druhů zemědělské kultury podle zákona o zemědělství, které se mohou nacházet na půdě, kde by mělo dojít k umístění záměru agrolvoltaické výroby elektřiny,
2. požadavky týkající se podoby nezbytných zařízení agrolvoltaické výroby elektřiny (zejména transformátorů, budou-li na daném pozemku umístěny),

3. požadavky týkající se maximálního výkonu a technického provedení agrovoltaické výroby elektřiny, popř. referenčního výnosu,
4. požadavky týkající se následné rekultivace, protierozní ochrany a zachování drenáží a
5. případné další požadavky nezbytné pro zajištění souladu záměru agrovoltaické výroby elektřiny se zemědělským obhospodařováním půdy.

K bodu 84 [§ 23 odst. 5 ZOZPF]

Časově omezená platnost souhlasů s odnětím zemědělské půdy ze zemědělského půdního fondu byla zavedena novelou zákona o ochraně zemědělského půdního fondu provedenou zákonem č. 41/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky, ve znění pozdějších předpisů. Tato novela nevyřešila otázku dosud vydaných časově neomezených souhlasů. Ustanovení tuto mezeru v právní úpravě, která v praxi způsobuje vážné potíže odstraňuje. Neexistuje žádný věcný důvod pro časově neomezenou platnost souhlasů, které se nestaly podkladem pro správní rozhodnutí, popř. na jejichž základě nedošlo k realizaci záměru, který nevyžaduje povolení podle jiného právního předpisu.

K bodu 85 [Příloha část A]

Jedná se o legislativně-technickou úpravu, která pouze aktualizuje poznámku pod čarou.

K bodům 86 až 88 [Příloha část B faktor A ZOZPF]

Rozdělení zón národních parků bylo upraveno s ohledem na změny zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny provedené zákonem č. 123/2017 Sb. s účinností ke dni 1. 6. 2017. Rozdělení na I. – III. zónu národního parku bylo touto novelou upraveno na rozdělení na zónu přírodní, zónu přírodě blízkou, zónu soustředěné péče o přírodu a zónu kulturní krajiny. Tyto zóny byly poté i nově vymezeny. Mezi faktory životního prostředí v části B přílohy ZOZPF se nyní nachází pouze zóna soustředěné péče o přírodu a zóna kulturní krajiny, protože podle § 22b odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny se na ostatní dvě zóny (zóna přírodní a zóna přírodě blízká) nevztahují ustanovení zákona o ochraně zemědělského půdního fondu.

Současně dochází k doplnění skupiny faktorů A životního prostředí negativně ovlivněných odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu pro evropsky významné lokality a ptačí oblasti, neboť to je v souladu s cíli ochrany lokalit soustavy Natura 2000. Prostředí lokalit soustavy Natura 2000 tvoří integrální součást soustavy chráněných území v České republice (viz. mj. Státní program ochrany přírody a krajiny pro období 2020–2025, kde tato území sdílí společné cíle; pojetí územní ochrany v rámci Strategie EU v oblasti ochrany biologické rozmanitosti do roku 2030). Nežádá se jedná o území, na kterých je ochrana biologické rozmanitosti zajišťována mj. udržitelným zemědělským hospodařením. Z tohoto důvodu je zaplněna mezera v právní úpravě a evropsky významné lokality a ptačí oblasti, které nejsou současně zvláště chráněným územím ve smyslu zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny jsou zahrnuty mezi faktory životního prostředí. S ohledem na jejich význam pro ochranu ekologicky stabilnějších částí přírody a krajiny je jim přiřazena odpovídající váha ekologického vlivu – 15.

K bodu 89 [Příloha část B faktor C ZOZPF]

Pojmy územní plán a regulační plán byly nahrazeny obecnějším pojmem územně plánovací dokumentace tak, aby mezi plochami zahrnutými ve faktoru C nezůstávaly plochy vymezené ve vyšších nástrojích územně plánovací dokumentace (zásady územního rozvoje, územní rozvojový plán), které nebyly promítnuty do územních či regulačních plánů. Na tyto plochy by se neměla použít ekologická váha vlivu podle tohoto faktoru.

K bodu 90 [Příloha část B faktor E ZOZPF]

Dochází k vytvoření nového faktoru životního prostředí, a to pro případy, kdy dochází k odnímání zemědělské půdy na pozemcích, které nenavazují na zastavěné území obce pro záměry obchodu, výroby nebo skladování. Tato ekologická váha vlivu primárně směřuje ke komerčním záměrům, nebude se tady vztahovat na jiné než vyjmenované stavební záměry. Tento nový faktor životního prostředí vytváří finanční motivaci směřující k tomu, aby se omezily případy, kdy docházelo k realizaci staveb takzvaně na zelené louce bez návaznosti na jinou zástavbu, což je v rozporu se zásadami plošné ochrany zemědělského půdního fondu, zejména se zásadou „co nejméně narušovat organizaci zemědělského půdního fondu“. Nový faktor životního prostředí tedy představuje vazbu mezi zásadami plošné ochrany zemědělského půdního fondu ve smyslu § 4 zákona a výpočtem odvodů za odnětí půdy. Pro vyloučení případných pochybností je současně stanoveno, že se tento faktor nevztahuje na energetickou infrastrukturu (tj. výrobu a uskladňování podle zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích), ani na ukládání ve smyslu zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (tj. na zvláštní zásahy do zemské kůry).

K bodům 91 a 92 [Příloha část D bod 2 ZOZPF]

S ohledem na rostoucí hodnotu zemědělské půdy ve vztahu ke změně klimatu nelze považovat za akceptovatelné, aby v zákoně dále existovala výjimka pro uplatnění ekologické váhy vlivu pro komerční záměry umístované na ploše výroby a skladování. Taková výjimka z použití ekologické váhy vlivu při výpočtu odvodů fakticky znamená, že se takové záměry považují za žádoucí, a to je zcela v rozporu se smyslem novelizace zákona a cílem zvýšení ochrany zemědělské půdy obecně. Naopak je zcela nezbytné, aby se pro takové komerční záměry plně aplikovala ekologická váha vlivu, neboť odvody za odnětí půdy mají sloužit jako kompenzace za ztrátu zemědělské půdy a z toho plynoucí újmu zemědělskému půdnímu fondu. Část příjmu z odvodů je určena Státnímu fondu životního prostředí, který následně financuje opatření směřující ke zlepšení stavu životního prostředí, zrušením dané výjimky tedy vzroste objem prostředků, které SFŽP bude moci takto využít.

Pokud jde o výjimku určenou pro záměry určené k podpoře vyváženého a dynamického hospodářského rozvoje státu podle zákona o investičních pobídkách, ta zůstává v zákoně zachována. S ohledem na poznatky z aplikační praxe však bylo doplněno vyjádření Ministerstva průmyslu a obchodu, které má napomoci orgánům ochrany zemědělského půdního fondu při určování, zda se skutečně jedná o průmyslovou zónu ve smyslu § 1b zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách a zda se v daném případě nejedná o případ porušení unijních pravidel týkajících se veřejné podpory.

K bodu 93 [Příloha část D bod 4 ZOZPF]

Je navrhováno navýšení koeficientu ve všech třídách ochrany, a to s ohledem na dlouhodobě rostoucí hodnotu zemědělské půdy ve vztahu k dopadům změny klimatu. Zvýšený finanční tlak prostřednictvím navýšených odvodů za odnětí půdy přispěje jednak k tomu, aby docházelo k

realizaci pouze u záměrů, kde to bude zcela nezbytné a dále se zvýší finanční odvod jakožto kompenzace za ztrátu zemědělské půdy. Tento finanční odvod je poté částečně směřován Státnímu fondu životního prostředí, který následně financuje opatření směřující ke zlepšení stavu životního prostředí.

Půda zařazená do I. či II. třídy ochrany je ta nejkvalitnější a nejhodnotnější část zemědělského půdního fondu, přičemž v posledních letech došlo k rozsáhlým záborům právě pro realizaci převážně soukromých záměrů. Nejkvalitnější půda by měla být odnímána především pro veřejně prospěšné záměry jako je dopravní či technická infrastruktura, či jiné záměry, pro které je stanovena výjimka z odvodů dle ustanovení § 11a ZOZPF. S ohledem na to dochází v případě půdy zařazené do I. a II. třídy ochrany k vyššímu navýšení koeficientu než v případě ostatních tříd ochrany.

K bodu 94 [Příloha část D bod 8 ZOZPF]

Nově navrženým bodem 8 je řešena situace, kdy dochází k dodatečnému povolení tzv. „černé stavby“, tedy záměru ve smyslu zákona č. 283/2021 Sb., stavební zákon, který byl realizován bez příslušného povolení podle stavebního zákona, a tedy i bez souhlasu s odnětím půdy ze zemědělského půdního fondu (i kdyby byl souhlas v těchto případech vydán, jednalo by se o pouhé závazné stanovisko, které by nebylo promítnuto do žádného rozhodnutí).

Černé stavby realizované na zemědělské půdě mají velmi významný negativní vliv na zemědělský půdní fond, neboť byly realizovány bez posuzování nezbytnosti odnětí půdy pro daný záměr a stanovení podmínek pro minimalizaci negativních dopadů realizace záměru na zemědělský půdní fond (např. povinnost skrývky kulturních vrstev půdy a zajištění jejich hospodárného využití). Takový postup představuje zásadní rozpor se zákonem. S ohledem na to je navrhováno, že celková výše odvodů se v těchto případech bude násobit hodnotou dvacet. Tato hodnota je odůvodněna jednak v rámci hierarchie stávajících hodnot ekologických vah vlivu („černé stavby“ mají extrémně negativní dopad na zemědělský půdní fond) a jednak jako finanční kompenzace závažné újmy způsobené na zemědělském půdním fondu. Stanovení tohoto nového pravidla přispěje k omezení realizace „černých staveb“ na půdách v ZPF, což je bezpochyby ve veřejném zájmu, popř. mohou být tyto stavby spíše odstraněny (nebude žádáno o jejich dodatečné povolení).

K čl. II – Přejídná ustanovení

Přejídná ustanovení vychází se zásady, podle které se řízení a postupy zahájené před nabytím účinnosti tohoto zákona dokončí podle dosavadní právní úpravy. Podobný princip se uplatní také u změny příslušnosti, kdy kontrolu dokončí orgán, který ji zahájil. V případě rozhodování o odvodech podle nového bodu 8 části D přejídná ustanovení najisto staví časový okamžik, kdy se tento bod uplatní.

Zvláštní přejídné ustanovení se týká právní úpravy navrhované v § 4 odst. 4 ZOZPF, podle které nelze zemědělskou půdu I. a II. třídy ochrany vymezit v územně plánovací dokumentaci jako plochu pro záměry pro obchod nebo skladování o rozsahu větším než 1 ha, ani ji pro tyto záměry nelze odejmout ze zemědělského půdního fondu. První pravidlo týkající se vymezení v územně plánovací dokumentaci se uplatní ode dne účinnosti tohoto návrhu. Pro navazující pravidlo týkající se odnímání zemědělské půdy pro vymezené záměry se však stanoví přejídné ustanovení stanovující lhůtu 5 let od nabytí účinnosti zákona, ve které lze ještě využít plochy, které jsou k datu účinnosti zákona již vymezeny v platné územně plánovací dokumentaci. Rozhodným okamžikem, který musí nastat před uplynutím stanovené lhůty, je

vydání rozhodnutí, kterým se uděluje souhlas s odnětím zemědělské půdy ze ZPF (rozhodnutí ve smyslu § 21 odst. 1 ZOZPF), nebo vydání rozhodnutí podle jiných právních předpisů, pro které je souhlas s odnětím zemědělské půdy ze ZPF (vydaný ve formě závazného stanoviska podle § 21 odst. 2 ZOZPF) podkladem. Po uplynutí stanovené lhůty již v souladu s navrhovaným ustanovením nebude možno odejmout nekvalitnější půdu pro záměry obchodu a skladování o rozsahu větším než 1 ha, i kdyby se nacházely na ploše k tomu vymezené v územně plánovací dokumentaci.

K části druhé – Účinnost

Navrhuje se, aby předložený zákon nabyl účinnosti ode dne 1. ledna 2024.